

KAKO OBLIKOVATI DRUŽBENO POLITIKO

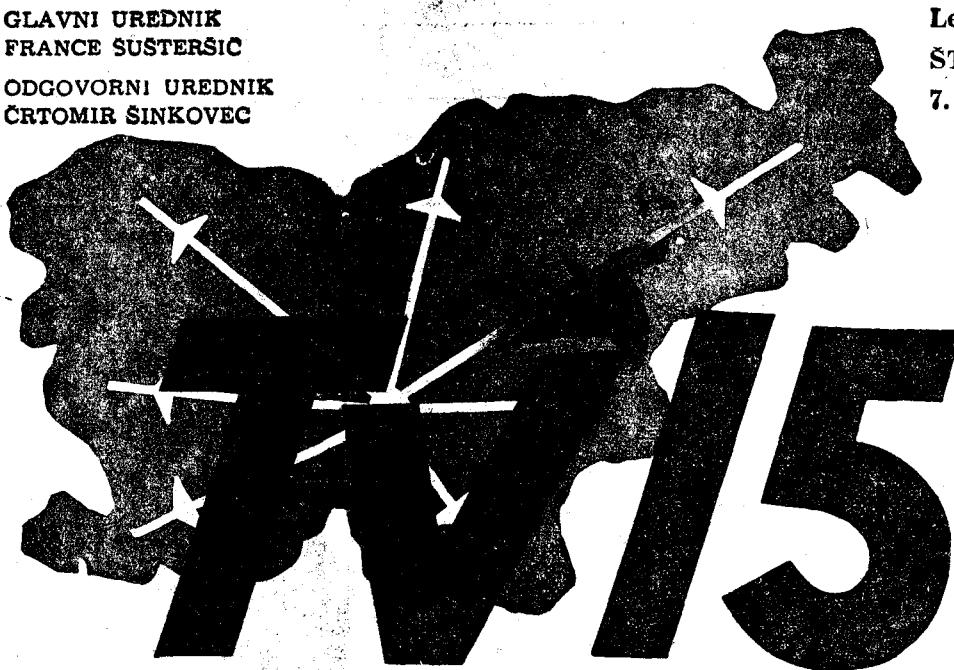
NEPOSREDNIH proizvajalcev že zdaj ni dovolj v predstavniških teles — je omenil Pero Susić, sekretar komiteja ZK železniškega vozišča Sarajevo — slabo kaže, da bi bilo tudi v prihodnjih skupščinah kaj bolje. Ni jih dovolj — in to moramo poudariti — ne v organih ZK, SZDL in niti ne v sindikatih. Eden izmed razlogov za to je v nazoru, da neposredni proizvajalec ni dovolj sposoben, da bi širše spoznaval probleme in razvoj in zato namesto njega volijo gospodarske ali politične funkcionarje. To pot preveč poudarja probleme, ki čakajo našo družbo, in zato tudi sami delavci pomišljajo predlagati ljudi iz svoje srede, ker se boje, da ne bodo kos tem problemom. Več primerov je, da delavci zato tudi ne sprejmejo kandidature.

Vzrok za nizko število predlaganih delavcev za kandidate moramo iskati tudi v rotaciji, se pravi v njenem izvajanju. Rešitve za nekatere ljudi, ki zaradi rotacije ostanejo brez poklicne funkcije, iščejo v poselskem položaju. Torej stara praksa v novi obleki.

O možnih kandidatih začno razpravljati prej v forumih kakor pa v bazi, kar že vnaprej določa tako stališče proizvajalcev tudi do njih. Tako se poletje pogovori o delavcih v predstavniških telesih omejujejo na formalizem, na zastopnost delavcev, namesto da bi razpravljali o tem, kako oblikovati družbeno politiko.

Komunist 24. II. 1967

GLAVNI UREDNIK
FRANCE SUSTERŠIČ
ODGOVORNI UREDNIK
CRATOMIR ŠINKOVEC

GLASILO ZVEZE ZDRUŽENJ BORCEV NOV SLOVENIJE

Leto V
ŠT. 9
7. III. 1967

Besede
in dejanja

Ni jih iz delavskih družin

Iz leta v leto se število študentov zmanjšuje. V tem ko je pred dvema letoma prejelo 300 študentov, je bilo lani samo 160 študentov. Gospodarske organizacije imajo vse manj posluha za pozive, naj študentstvom zagotovijo prihodnje visokokvalificirane strokovnjake. Tako je bilo npr. v Sloveniji, kjer so sicer dajali največ štendi, v tem obsegu letu dvakrat manj natečajnih ponudb kot leto prej.

Analize o socialnem poreklu študentov kažejo, da so praviloma iz družin uslužbencev, ki so bolj materialno preskrbljene. Tako z »vezami in poznanstvi« dejansko omogočajo reprodukcijo mlade generacije, ki je po socialni strukturi podobna starši. To nam napake dokazuje dejstvo, da je samo 15 % študentov iz delavskih družin.

Komunist — 24. II. 1967

Varčevanje za stanovanje

Pri gorenjski kreditni banki je vpisanih na sezname varčevalcev za stanovanja že 300 občanov in delovnih organizacij, ki so se obvezali, da bodo skupno vplačali milijardo 222 milijonov starih dinarjev. Do konca lanskega leta so poravnali že štiri petine te vsote. Dobra tretjina teh varčevalcev vplačuje za stanovanje od 40 do 60 tisoč starih dinarjev mesečno, nekateri pa tudi nad 100.000 starih dinarjev.

Delavska enotnost — 25. II. 1967

Poslanci in volivci

Da bi se zboljšala povezava med poslanci in volivci, bo sindikalni svet Sarajeva predlagal zvezni skupščini, naj določi obveznost poslancev glede posvetovanja z volivci in njih obveščanja o problemih, ki jih obravnava skupščina, in o zakonih, ki jih sprejme. Določbo o tem bi lahko vnesli tudi v ustavo SFRJ pri napovedani spremembi ustave, prav tako pa bi jih bilo treba po mnenju sarajevskega sindikalnega sveta vnesti tudi v poslovnik skupščine.

Delo — 23. II. 1967

Milijarde v hranilnicah

Po nepopolnih podatkih službe družbenega knjigovodstva je bilo v januarju letos na hranilnih knjižicah okoli šest milijard novih dinarjev. Hranilne vloge so bile za 137 milijonov večje kot v prejšnjem mesecu in za 277 milijonov večje kot v decembru 1965. V to vsoto je vračunanih tudi okoli 700 milijonov dodatnih obresti, ki so jih varčevalci dobili lani kot valorizacijo vloge.

Borba — 24. I. 1967

Zaradi večjega zaslužka — tuje blago

Pregled trenutnih zalog emailirane posode v trgovini kaže, da trgovine prodajajo v mnogih primerih samo posodo tujega izvora, čeprav domači proizvajalci nudijo svoje izdelke trgovskim organizacijam še vedno v nespremenjenem obsegu. Vzrok prevladujoči ponudi tuje posode je dejstvo, da trgovine vsiljujejo prodajo znatno dražje posode iz uvoza, pri tem pa zadržuje precej cenejšo posodo domače proizvodnje v skladiščih vse dotlej, dokler ne prodajo dražje, uvožene posode. Dejstvo je, da večina primerov uvoza posode s prostornino 1/2 litra v mlajših 5,29 N-din, enak lonček domače proizvodnje pa le 1,65 N-din. Pševza za 3 osebe inozemske proizvodnje je naprodaj za 5,97 N-din, medtem ko je cena doma izdelane pševze le 1,97 N-din. Uvožena skledina za kavo — 9,90 N-din, domača skledina enake velikosti pa je 1,50 N-din.

Gospodarski vestnik — 24. II. 1967

Tokrat pocenitev

Od 1. marca letos bodo v Novem Sadu prodajali pastirsko mleko v steklenih po 120 dinarjev liter. To je za deset dinarjev ceneje kot doslej. Na ta način se Novi Sad uvršča med mesta z najnižjo ceno mleka.

Politika — 23. II. 1967

Tretjina pisarjev preveč

V slovenskem gospodarstvu je med vsemi administrativnimi delavci Revizijski zavod SRS menil, da je približno tretjina administrativnega kadra preveč (pri tem pa niti ni mislil na odvečnost kadra, ki bi nastal ob uveljavitvi tudi pri nas zelo potrebne meh. obrabe). Izobrazba administrativnega kadra pa je po podatkih Zavoda za zaposlovanje SRS leta 1959 taka: 47,5 % jih je imelo popolno ali neopolno enovrsto šolo, 39,8 % nižjo strokovno šolo, 12,7 % srednjo šolo.

Delo — 25. II. 1967

SESTANEK PREDSEDNIKOV ODBOROV KOMISIJE ZA RAZVIJANJE TRADICIJ NOB PRI RO ZZB NOV SLOVENIJE

Osrednji predmet razprave: proslava 25. obletnice ustanovitve brigad

Na nedavnem sestanku predsednikov odborov partizanskih enot — 48 jih je — so udeleženci poročali o dosedanjem delu odborov ter proučili program proslavljanja 25. obletnice ustanovitve slovenskih brigad. V razpravi so zavrnili predlog, naj bi obletnico ustanovitve slovenskih brigad proslavljali na osrednji prireditvi v Ljubljani na dan obletnice rojstva Tomšičeve brigade. Obletnico bodo proslavljali po enotah, ker bo le tako mogoče doseči množičnost počastitve spomina na tako pomemben dogodek.

Na začetku sestanka je predsednik komisije za razvijanje tradicij NOB, v okviru katere delujejo odbori partizanskih enot, tovariš Boris Čizmek-Bor spregovoril o namenu ustanovitve odborov in sedanjem stanju pri podeljevanju domicilov partizanskim enotam. Dejal je, da sta namen ustanovitve in cilj delovanja odborov komisije prenašanje tradicij NOB na mlajše generacije. V prvi vrsti imajo odbori nalogo zbirati zgodovinsko gradivo. Vse tovrstno delo sloni na borcih, ki najbolj poznajo zgodovino svojih enot, ki morejo najbolj uspešno organizirati razne akcije za obujanje tradicij NOB in so najbolj objektivni kritiki borbene preteklosti. Prav tako pomembna naloga odborov je organiziranje srečanj borcev v okviru njihovih enot na raznih proslavah ter v klubih. Na koncu je poudaril, da borci vse to uresničujejo v okviru občinskih združenj.

O podeljevanju domicilov partizanskim enotam je tovariš

Čizmek dejal, da imajo pretežno vse partizanske enote domicil v eni od slovenskih občin. Brez domicila jih je le še 12. Samo 14 od vseh 62 občin še ni podelilo domicila nobeni partizanski enoti; nekatere občine so podelile domicile tudi več partizanskim enotam. Odbori enot, ki še

nimajo domicilov, bodo morali čimprej izbrati občino, katere bodo prosili zanje.

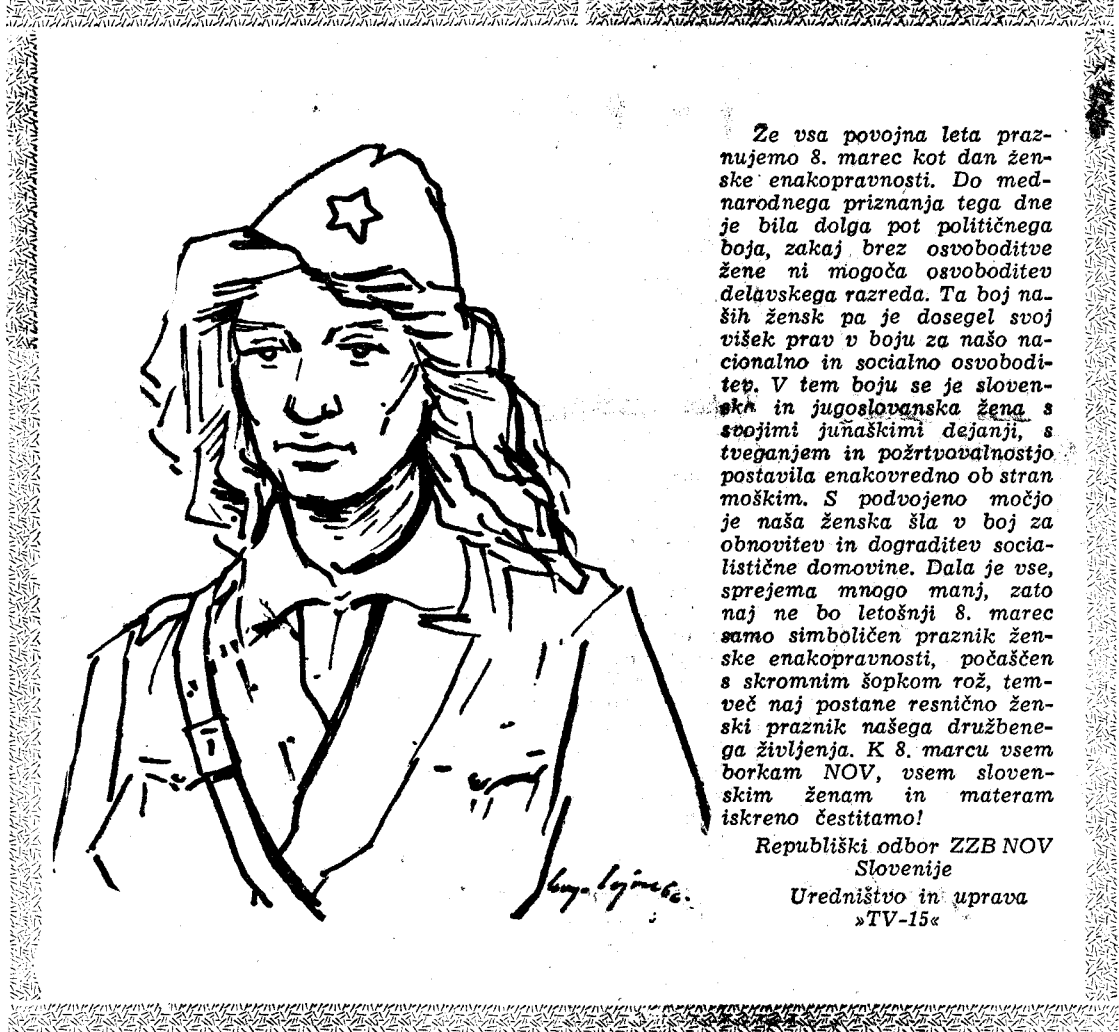
Nato se je razvila živahna razprava, v katero so posegali predsedniki enot s poročanjem o dosedanjem delu svojih odborov ter izmenjavali mnenja o obliki proslavljanja 25. obletni-

ce ustanovitve brigad. Iz razprave je bilo posneti, da odbori uspešno delujejo in iščejo vedno novih oblik pri delu. Kot eno izmed pomankljivosti so navedli, da imajo doslej le štirje odbori sklenjene pogodbe z avtorji, ki bodo pisali zgodovino enote.

Zelo široka je tudi dejavnost odborov pri obujanju tradicij NOB. Prirejajo obiske pomembnejših spominskih obeležij in krajev iz NOB, izdelujejo spominske značke, sodelujejo s šolsko mladino v najrazličnejših oblikah (prireditve »Kako poznaš domači kraj« ipd.), sodelujejo z radijsko oddajo »Se pomnite, tovariši«, odpirajo sobne muzeje po šolah, iščejo možnosti za izdajo brigadnega biltena in celo dokumentarnih filmov, albumov ter brošur o zgodovini enot, prirejajo predavanja in organizirajo še mnogo drugih akcij.

Komisija je sklenila povezati svojo dejavnost tudi s proslavljanjem pomembnih obletnic. Tu bodo imele partizanske enote pomembno vlogo: obujati partizanske tradicije v mnogo širšem smislu kot doslej. Na sestanku so poudarili, da bodo v proslavljanju sodelovale vse osnovne organizacije borcev. Da bi proslavljanje doseglo svoj namen, so predsedniki odborov posvetili precejšnjo pozornost obliki proslav. Pretežno so razpravljali o predlogu, naj bi bila v Ljubljani na dan obletnice ustanovitve Tomšičeve brigade osrednja proslava, na katero bi prišle delegacije posameznih enot. Navzgor so izrazili mnenje, naj ne bi prirejali osrednje proslave v Ljubljani; vzrokovi so navedli več. Poglavitni razlog: osrednja prireditve bi mnogo stala. Poleg tega izkušnje podobnih prireditvev kažejo, da je delegacijski sistem neprimeren. Največ prebivalstva bo mogoče pritegniti v proslavljanje le tako, da bodo partizanske enote priredile praznovanja v okviru svojih domicilnih občin.

Na sestanku so razpravljali tudi o predlogu, naj bi se sredstva posameznih odborov stekala v centralni sklad Knjižnice NOV in POS. Razpravljalci so menili, da bi bil ta način centraliziranja sredstev neprimeren. Denar, ki so ga doslej posamezni odbori zbrali, naj ostane v odborih. Drugače bi se namreč utegnile pripetiti razne nepriljetnosti, ko bi na primer odbor, ki že ima potrebna sredstva za izvedbo svojega programa, ostal brez njih, ko bi jih potreboval. Zato naj odbori enot sprejmejo celotni knjižni program kot svoj lastni program; kot ustanovni člani knjižnice NOV in POS morajo čutiti odgovornost za njegovo izvedbo v celoti.

Ze vsa povojna leta praznujemo 8. marec kot dan ženske enakopravnosti. Do mednarodnega priznanja tega dne je bila dolga pot političnega boja, zakaj brez osvoboditve žene ni mogoča osvoboditev delavskega razreda. Ta boj naših žensk pa je dosegel svoj višek prav v boju za našo nacionalno in socialno osvoboditev. V tem boju se je slovenska in jugoslovanska žena s svojimi junaškimi dejanji, s tveganjem in požrtvovalnostjo postavila enakovredno ob stran moških. S podvojeno močjo je naša ženska šla v boj za obnovitev in dograditev socialistične domovine. Dala je vse, sprejema mnogo manj, zato naj ne bo letošnji 8. marec samo simboličen praznik ženske enakopravnosti, počastjen s skromnim šopkom rož, temveč naj postane resnično ženski praznik našega družbenega življenja. K 8. marcu vsem borkam NOV, vsem slovenskim ženam in materam iskreno čestitamo!

Republiški odbor ZZB NOV
Slovenije
Uredništvo in uprava
»TV-15«

PISMO ZVEZNEGA ODBORA ZZB NOV ZVEZNEMU SEKRETARIATU ZA ZDRAVSTVO IN SOCIALNO VARSTVO

Pravice do brezplačnega zdravstvenega varstva naj ostanejo nespremenjene

Predsedstvo zveznega odbora ZZB NOV je na svoji seji 18. februarja razpravljalo o potrebi valorizacije pokojnin in invalidskih dodatkov. Spričo tega, da so se v letu 1966 precej zvišali življenjski stroški, a z letom 1967 se je zvišala tudi najemna stanovanj — so ugotovili na seji — je nujno, da republiške skupščine socialnega zavarovanja čimprej sprejmejo odloke o polni valorizaciji pokojnin in jih tako prilagodijo višini življenjskih stroškov. Naglasili so tudi potrebo popolne valorizacije vseh vrst invalidskega dodatka, ki naj jo izvede Zvezni izvršni svet v smislu določil zakona o vojaških vojnih invalidih.

Na seji so razpravljali tudi o novostih pri zdravstvenem

varstvu in o prispevku k stroškom zdravstvenih uslug. Sklenili so o vseh teh zadevah obvestiti Zvezni sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo. V pismu, ki ga je na podlagi tega sklepa poslal zvezni odbor ZZB NOV Zveznemu sekretariatu za zdravstvo in socialno varstvo, je med drugim rečeno:

Z ozirom na močno lanskolno zvišanje življenjskih stroškov, katerega posledica je znižanje realne vrednosti pokojnin in invalidskih prejemkov, in ker smo že v drugi polovici februarja, a pristojni organi še niso sklenili valorizirati invalidske in pokojninske prejemke, je sekretariat predsedstva sklenil s tem pismom opozoriti Zvezni izvršni svet na potrebo takojšnje valorizacije invalidskih dodatkov sorazmerno z dvigom življenjskih stroškov.

V pismu je nadalje opozorilo sekretariata predsedstva ZZB NOV na dve pereči zadevi. Gre za razširitev obveznosti zavarovancev in za prispevek k stroškom zdravstvenih uslug pa tudi za izplačevanje nadomestila za osebni dohodek v času bolezni. Ta dolžnost namreč odpade za prvih 30 dni sedaj na delovne organizacije, kar je povzročilo precej razprav in nezadovoljstva med vojaškimi vojnimi in-

validi, nosilci »Partizanske spomenice 1941« in drugimi udeleženci NOB (V članku »Zadeva, ki terja naglo rešitev«, smo v prejšnji številki pisali tudi mi

o tem), ki imajo po posebnih predpisih zagotovljeno brezplačno zdravstveno varstvo. Zato je v pismu rečeno:

(Nadaljevanje na 3. strani)

Občanovi zapiski

Vzporedno s pripravami na volitve odbornikov in poslancev teče v Ljubljani že nekaj časa razprava o tem, kakšna naj bi bila bodoča družbenopolitična ureditev glavnega mesta Slovenije. Ta razprava je bila doslej sicer bolj »forumska«, toda prav v kratkem bodo imeli prebivalci priložnost, da na zborih občanov povedo svoje mnenje. V ta namen je komisija za pripravo statuta mesta Ljubljane že izdala gradivo za javno razpravo, ki ga je dajl časa pripravljala, vsebuje pa podatke o družbe-

Za demokratično odločanje o družbeno-politični ureditvi Ljubljane

nem in gospodarskem razvoju Ljubljane in predloge za novo komunalno ureditev. Predlagano so štiri variante, štiri različne možne rešitve, z bode pa v oči, da je samo četrta varianta — ki predvideva pet občin in mesto kot družbenopolitično skupnost (torej praktično šest občin) — podrobneje obrazložena in dokumentirana. Preostale tri možnosti so omenjene nekoliko mimogrede; zdi se, kakor da bi nastopale v skromnih, pomankljivih oblačilih zaradi tega, da prideta skrbno krojen kostum in lišp njihove tovarišice četrte variante do polnejšega sijaja.

In res: v gradivu, ki ga je dala prej omenjena statutarna komisija v javno razpravo, so prve tri variante bodoče komunalne ureditve Ljubljane kratko prikazane kot bolj ali manj nepriporočljive, četrta predlog pa kot edini izhod (za silo), h kateremu se kaže zatoči v sedanjem položaju. Tega seveda ni mogoče razumeti drugače, kakor da je četrta predlog predlog komisije, in da ga je zato komisija kot edinega izmed štirih predlogov dostojno predstavila prizadetim ljubljanskim občanom.

bili pač premalo pojasnjeni. V omenjenem gradivu za javno razpravo je primerno osvetljena edinole četrta varianta — torej mi preostane, da dam svoj glas zanj ali proti njej.

Morda je kje kdo, ki bo debelo pogledal, če rečem, da je bilo že vrsto let mnogo poglasnega razglabljanja o možnosti, da bi imeli v Ljubljani eno samo občino. Ne trdim, da bi bila takšna rešitev v sedanjih razmerah dobra. Menim pa, da bi morali tisti, ki so imeli nalogo proučiti možnosti, da bi Ljubljano uredili po družbenopolitično ureditvi, bolj prislusniti javnemu mnenju in analitično prikazati občanom tudi druge variante.

In še to: vsa dela v zvezi s proučevanjem komunalne ureditve v Ljubljani so bila npr. v letu 1965 zelo široko obrazložena samo ena varianta. Ali naj občani, ki bi želeli videti prav tako obrazloženo neko drugo varianto — kdo je preveril, da ti občani niso v večini? — plačajo zdaj neke analize iz svojega lastnega žepa in tako pripomorejo k demokratičnemu odločanju?

Janez Kočar

Pojem elegancie so kravate
ter ital
TOVARNE Svilanit
KAMNIK

Napadalec na jugoslovanska predstavništva na sledi. — Prvo sled za organizatorji terorističnih akcij 29. januarja proti jugoslovanskim diplomatskim predstavništvom v ZDA in Kanadi so našli v Torontu v Kanadi. Kanadska policija je identificirala ekstremno četniško emigrantsko organizacijo, ki je držala v rokah niti napadov na veleposlaništvo v Ottawi in na konzulat v Torontu. Zda so tudi ameriški FBI olajšali delo pri iskanju pravih krivcev. V Torontu so neka ur pred napadom po radijski postaji v srbohrvaščini dali znamenje, da so bombe podtaknjene.

Prva aretacija v zvezi z atentatom na Kennedyja. — Okrožni javni tožilec Jim Garrison je dal aretirati Claya Shawa, nekdanjega direktorja trgovinske zbornice neworleanskega pristanišča, in ga obtožil udeležbe v zaroti pri umoru ameriškega predsednika Johna Kennedyja. Shaw je major ameriške vojske in se je med drugo svetovno vojno bojeval v Evropi. Obtoženi pravi, da je svojčas videl Oswald, ki ga je Warrenova komisija pripoznala za Kennedyjevega morilca, da pa se z njim ni nikdar pogovarjal.

Konzularni sporazum ZDA — SZ? — V Washingtonu menijo, da bi v senatu utegnili kmalu ratificirati konzularni sporazum med ZDA in Sovjetsko zvezo, ker se je močno spremenilo razpoloženje dobršnega dela senatorjev. Razpoloženje se je spremenilo tudi zunaj kongresa; upravniki odbor tradeunionov je podprl ratifikacijo sporazuma in tako ublažil prejšnja ostrastališča tradeunionov do socialističnih držav.

50 milijonov dolarjev iz ZDA za FIAT v SZ. — Posebna anketna komisija ameriškega kongresa je odobrila načrt, po katerem bi uvoznico-izvoznika ZDA s 50 milijoni dolarjev kredita financirala prodajo ameriške težke opreme italijanskim avtomobilskim družbi Fiat za izgradnjo avtomobilske tovarne v Sovjetski zvezi. Ker je zgraditev Fiatove tovarne v SZ sestavni del sovjetskega načrta o tem, da v petih letih početverijo proizvodnjo avtomobilov, bo sklep anketne komisije verjetno povzročil v kongresu razburljivo debato.

V žarišču dogodkov

Beseda dvoboj McNamara — U Tant. — Ameriški zunanji minister Dean Rusk in obrambni minister Robert McNamara sta ponovno izjavila, da ZDA ne bodo prenehale bombardirati DR Vietnam, dokler ne bodo dobile od Hanoja zagotovila o ustreznih akcijah te države. Medtem je generalni sekretar OZN U Tant dejal, da vietnamskega problema ni mogoče rešiti s stopnjevanjem vojaških akcij, temveč le z okrepljeno diplomatsko aktivnostjo. Iz Hanoja sporočajo, da Američani v primorske kraje izkrcujejo saboterje, oborožene s peklenjskimi stroji.

Volitve v Indiji. — Indijski kongresna stranka ima v parlamentu večino okrog 50 sedežev v primerjavi s skupnim številom poslanskih mest. Tako pravijo dosedanjim volilnim rezultatom. Vodi telji vseh indijskih strank se te dni mrzljivo posvetujejo, še predvsem pa voditelji kongresne stranke. Na nedavnem sestanku kabineta in kongresnega vodstva so sklenili, da bodo 12. marca izvolili parlamentarnega voditelja stranke, ki bo hkrati novi indijski premier. V glavnem vlada prepričanje, da bo Indira Gandhi obdržala položaj premiera.

Sankcije proti Rodeziji. — Generalni sekretar OZN U Tant je sporočil varnostnemu svetu, da so ga vlade 75 držav obvestile o tem, kako izvajajo gospodarske ukrepe proti rasističnemu režimu v Rodeziji. Vlade 47 držav sploh niso odgovorile, ali so se lotile teh ukrepov. Vlade Portugalske, Švice in Malavije so poudarile, da ne izvajajo obveznih ukrepov varnostnega sveta. Zunanji ministri afriških držav so predlagali, naj bi afriške države ponovno zahtevale od Velike Britanije ali OZN uporabo vojaške sile proti Rodeziji.

Vojni zločinci Franz Stangl za zapah. — V Rio de Janeiru so prijeli nacističnega zločinca Franza Stangla, krvnika v poljskem koncentracijskem taborišču Treblinka, ki je obtožen za smrt več kot 700.000 ljudi. Bil je tudi upravnik gradu Hartheim, kjer so ubili 30 tisoč Nemcev in Avstrijcev, ki niso bili Zidje. Zaslugo za aretacijo Franza Stangla imajo sodelavci dr. Simona Wiesenthala, ki se jim je doslej bilo posrečilo odkriti in ujeti številne nacistične zločince, med njimi tudi Adolfa Eichmanna. Stangla so prijeli organi brazilske varnostne službe.

Nova nacistična stranka v Avstriji. — V Linzu so ustanovili nacionaldemokratsko stranko Avstrije (NDP), ki jo vodi 26-letni študent Rudolf Watschinger, dobro poznan po svojih terorističnih akcijah v Južni Tirolski. Pronacistična stranka pravi, da bo leta 1970, na prihodnjih parlamentarnih volitvah, sodelovala s svojim kandidatnim seznamom. Nova stranka se bo brezpogojno zavzemala za to, da bo Avstrija ohranila značilnost nemškega naroda, pravijo njeni voditelji. In mnenje avstrijske vlade?

Parlamentarne volitve v Franciji. — V Franciji so se začele parlamentarne volitve, ki bodo potekale v dveh rundah. Prva je že mimo, prihodnja pa bo 12. marca. Na volitvah se bo odločilo, ali bo imela degolistična Peta republika večino v parlamentu tudi v prihodnjem petletnem obdobju ali pa bo morala odstopiti prostor najmočnejši skupini opozicije — federaciji demokratične in socialistične levece ter komunistični partiji. Po prvih vesteh je bil odziv večji kot na prejšnjih volitvah.

Domicil Krimskemu in Dolomitskemu odredu v občini Vič-Rudnik

Na seji komisije za razvijanje tradicij NOB pri občinskem odboru ZZZ Občine Vič-Rudnik, ki jo je vodil tov. Slavko Vrhovec, so sklenili, da bo občinski odbor predlagal občinski skupščini, naj podeli domicil KRIMSKEMU in DOLOMITSKEMU odredu. Ti dve enoti sta se zadrževali pretežno na območju občinske skupščine Vič-Rudnik.

Domicil naj bi skupščina podelila ob občinskem prazniku 27. aprila 1967.

Mladinska organizacija bo za občinski praznik organizirala pohod treh patrolj v Dolomite, saj so že na sestanku določili proge za posamezne patrole.

Mladinskim patrolam pa se bodo priključili tudi prvoborci, ki jim bodo pripovedovali in jih seznanili z boji v Dolomitih.

Da bo stvar povsem razumljiva, moramo začeti z razlago nekaterih zakonskih določil. V zakonu o pokojninskem zavarovanju je določen kot skrajni rok za uveljavitev posebne dobe za udeležence NOB 31. december 1966. V noveli istega zakona pa je rečeno, da priznavanje posebne dobe preide po 1. januarju 1967 od občinskih referatov, oziroma komisij ter republiške komisije, na komunalne zavode za socialno zavarovanje.

To in pa dejstvo, da je v Ljubljani še 11.000 nerezanih zahtevkov za priznanje posebne dobe, je bil povod, da je mestni svet v Ljubljani v začetku februarja sklical posvet s tajniki ljubljanskih občinskih skupščin in predstavniki ljubljanskega komunalnega zavoda za socialno zavarovanje. Takrat so sprito tako velikega števila nerezanih zahtevkov sklenili, da bodo pri komunalnem zavodu v ta namen ustanovili poseben oddelček, v katerem bi ob pomoči sedanjih občinskih komisij reševali te zadeve dosedanj občinski referenti, bivši borci, ki imajo v teh zadevah večletne izkušnje pa tudi pravo razumevanje.

Toda stvar se je zataknila. Svet delovnega kolektiva je namreč odklonil izvedbo tega sklepa, ker da ima dovolj svojih uslužbencev. Zato je prišlo 28. februarja do ponovnega sestanka, na katerega so poleg navedenih povabili tudi predstavnike občinskih odborov ZZZ NOV. Na tem sestanku so predstavniki komunalnega zavoda za socialno zavarovanje povedali, da ne

ŽIVLJENJE IN DELO NAŠIH ORGANIZACIJ

Odmevi z rednih letnih skupščin

• Cerknica

Iz poročila, ki so ga prebrali na občnem zboru združenja borcev Cerknica, je razvidno, da je v preteklem letu organizacija živahno delovala. Potem ko so se udeleženci — prišlo jih je 25 od skupnega števila 42 — iz poročila izvedeli, kakšno je stanje na raznih področjih dela v združenju, so med drugim poudarili, naj se posebno skrb posvetijo partizanskim grobovom in spomenikom, za katere se že pojavljajo finančni problemi. Večno pomanjkanje sredstev za urejevanje grobov, nizki prejemki borcev in povrh še blatenje borcev, vse to je hudo odjeknilo med članstvom. Udeleženci zboru so menili, da bi morali krivce za »neupravičeno« manjše iz skupnega nahrbtnika — odločneje in huje kaznovati. (J. V.)

• Koper

Pred nedavnim je bila v Kopru razširjena seja občinskega odbora ZZZ NOV. Odbor je razpravljal o spremembah zakona o zdravstvenem zavarovanju — o vprašanju udeležbe pri plačilu zdravstvenih storitev. Za uvod je tovaršica Stanka Dušičeva povedala, da v občini živi 407 osebnih vojaških in mirnodobnih vojaških invalidov: 129 od teh jih uživa zdravstveno zaščito kot VII. izmed 558 tistih, ki prejema družinsko invalidnino, jih uživa zdravstveno zaščito 330. Zdravstveno stanje teh invalidov je slabo, saj se je lani v klimatskih zdraviliščih zdravilo 32 — predvsem težjih invalidov.

Odbor je sprjel stališče, naj se pravice — že pridobljene in sedaj odvzete — vojnini in mirnodobnim invalidom — borcem ne krati, saj so prav le ti sedaj najbolj potrebni zdravniške pomoči — zaradi starosti, stopnjevanje invalidnosti, slabih stanovanjskih razmer itd. Odbor je tudi opozoril tudi na druge probleme invalidov. Določili so nekaj posebnih komisij, ki bodo obiskale podjetja in proučile, kako skrbijo za svoje delavce — borce. Se prav posebno pozornost bo treba posvetiti iskanju možnosti za zaposlovanje invalidov. ***

Tudi v Kopru so ustanovili odbor za pomoč vietnamskemu ljudstvu, v katerem sodelujejo predstavniki občinskega komiteja ZK, občinskega odbora SZDL, občinskega odbora ZZZ NOV in drugih družbeno političnih organizacij. Dosele se je odbor sestajal na dveh sejah, na katerih so se domenili, da bo pomoč potekala v dveh smereh: v obliki zbiranja denarnih prispevkov in s krivdajalske akcije. Zato odbor prosil zainteresirane občane, naj se za informacije obračajo na občinski odbor ZZZ NOV Koper, Prilastniški trg 6. Kot prvi se je klicu ljudstva v Vietnamu odzval vojaški vojni invalid z vsoto 50 tisoč starih dinarjev. (A. K.)

• Kodeljevo

V nabito polni dvorani Invalidskega doma v Malenškovi ulici v Ljubljani je imelo ZZZ Kodeljevo dne 25. februarja redno letno skupščino.

Iz poročil predsednika Adolfa Jevšnika in tajnice Marije Jakic lahko ugotovimo, da se člani združbe, kako pomembno je bilo lanske leto za naš razvoj. To je bilo leto IV. plenuma in gospodarske reforme...

Združenje je rešilo precej nalog, nekaj pa jih je še ostalo. 15 bivših borcev je dobilo stanovanje, zbrali so 2.802 nova dinarja za pomoč Vietnamu, člani so se udeležili pohoda »Po poteh partizanske Ljubljane« in »Kurirkeve pošte«. Razen tega so izpolnili 202 vprašalni polji za borce vojaških enot. Kar 60 odstotkov članov ZZZ Kodeljevo dela v raznih svetih, odborih in komisijah...

Skupščina je kritizirala premajhno skrb za predčasno upokožene bivše borce, za katere bi morali po sklepih V. kongresa ZZZ veliko bolj skrbeti.

Tudi na tej skupščini so podobno kot skoraj na vseh velikih razpravljali o jemanju pravic vojaškim vojnim invalidom, pa tudi o nizkih invalidnih starših padlih borcev, nizkih pokojninah in socialnem zavarovanju.

Pojem elegancije so kravate teritral
TOVARNE Svilarit
KAMNIK

Navzoči so večkrat poudarili, da morajo biti pri bližnjih volitvah ravno borci tisti, ki bodo vplivali, da pridejo v skupščine pravi ljudje, taki, ki se resnično zavzemajo za izvajanje reforme in za samoupravljanje.

Izbrali pa so tudi komisijo, ki naj bi sestavila posebno posanico o zdravstvenem varstvu vojaških vojn invalidov in jo posredovala višjim organom.

• Novi Vodmat

Razprava po poročilih na občnem zboru ZZZVI Novi Vodmat v Ljubljani občini Moste — Polje je bila zelo živahna. V prvi vrsti so se invalidi pritoževali, da so jim brez njihovega mnenja odvzete pravice do zdravstvenega varstva, ki so jih doslej imeli. Menili so tudi, da niso za nepravilnosti, ki se danes dogajajo, krivi borci. Res je, da nekateri stramtijo socializem in družbeno ureditve, vendar njihova senca ne sme pasti na ostale borce in invalide. Z ogorčenjem so vodmatki invalidi dejali, naj bi zakonodajalci najprej našli probleme, ki se za družbo mnogo bolj perei kot se invalidski; tu so grabeži, ponevrebne, spekulativno prisvajanje družbenega premoženja. Nič ne odgovarja za milijone in milijarde, ki so izgibile neznanu kam.

Udeleženci občnega zbora so menili, naj bi dnevno časopise pisalo tudi o pokojninah tistih, ki so se med vojno borili proti naši ureditvi. Prav bi bilo, ko bi napravili konnatolcevanju in udrihan' — čez »visoke« pokojnine borcev in invalidov.

Ob koncu so člani ZZZVI Novi Vodmat sprejeli resolucijo, s katero protestirajo proti ukinitvi pravice do zdravstvenega zavarovanja invalidov. (D. P.)

• Litija

Zivahna in plodna je bila razprava o poročilih na občnem zboru združenja borcev Litija. To pa pravzaprav ni nič nenavadnega, saj litiški borci vsakodnevno spremljajo aktualna družbeno-politična dogajanja in delo organizacije, pa tudi

vseh svojih zborov se polnoštevilno udeležujejo.

Takoj na začetku razprave je beseda stekla o reviziji pokojnin. Litijani so poudarili, naj revizija zajame vse upokožene ter naj poteka po zakonu. V Litiji doslej še niso odkrili primerov nezakonitega zviševanja osebnih dohodkov, da bi se povečala pokojninska osnova, pač pa potekajo revizije 17 pokojnin iz drugih zakonskih osnov, predvsem zaradi napačnega priznavanja delovne dobe izpred vojne.

Odlično so se iskrla mnenja tudi pri obravnavanju tovariških odnosov med borci. V Litiji smo naleteeli na primer, ko kaže enega izmed članov združenja izključiti zaradi sejanja razdora med borci. Odgovoril odbor združenja, so sklenili. Nekateri govorniki na zboru so organizaciji očitali premajhno pazljivost pri sprejemanju ljudi v članstvo, kar pa se sedaj maščuje.

Okrog dajanja kreditov kmetom — borcem se tokrat v Litiji ni razvila kdo ve kako široka razprava, kot smo bili doslej opazili v nekaterih drugih združenjih. Bivši predsednik združenja je samo pojasnil, da je lani RO ZZZ NOV Slovenije ponudil 3 milijone, s pogojem, da isto vsoto prispeva tudi litiška občina. Toda občina sredstev ni imela in denarja za kredite niso razdelili. Za letošni bo upravni odbor združenja prizadeval, da bi občina za omenjena sredstva v svojem proračunu našla mesto.

Med poglavitne naloge, ki si jih je združenje zadalo, štejeemo tudi gradnjo doma ZB na Gradišču — nad Bregom med Litijo in Poljsnikom. Dan pred sedanjim občnim zborom pa je gradbeni odbor odločil, da se gradnja prične. Računajo, da dom prične obratovati do jeseni 1968. In ne nazadnje moramo pohvaliti odločitve članov organizacije: pri gradnji bodo pomagali s prostovoljnimi delom in gradbenim materialom. Ko so litiški borci na občnem zboru razpravljali o svojem domu in o potrebah za razvoj turizma v njihovem kraju, so se enkratno ugotovili, kako nujno je potrebno asfaltirati okrog 12 kilometrov ceste med Litijo in Ribčami.

Ob koncu je občni zbor odločil, da se pri združenju ustanovi sekcija invalidov za reševanje skupnih

zadev. Invalidska organizacija — združenje VVI ostane seveda še naprej samostojna kot doslej. Občni zbor je še potokeal v duhu skupnega reševanja problemov.

• Ljubljana-Center

Razprava na nedavnem občnem zboru združenja borcev »Tone Tomšič« v ljubljanski občini je opozorila na trenutno najbolj pereče vprašanje v organizaciji: na stanovanjsko vprašanje. Večine prilagajenih razpravalcev je govorila o stanovanjskih problemih ter predlagala več ali manj sprejemljivih predlogov za njihovo rešitev.

Na svojem občnem zboru so člani ZB »Tone Tomšič« poudarili, da se je morala v minulem letu — poleg socialno zdravstvene in komunalne za zgodovinsko dejavnost in obujanje tradicij NOB — z največ nalogami spoprijeti stanovanjska komisija. Se vedno ima v evidenci 24 prosilcev za stanovanje, od teh 13 nezaposlenih. Lani je uspelo rešiti stanovanjsko vprašanje 12 borcem — 6 zaposlenim in 6 upokoženim. Razpravljalci so menili, naj bi se posbna delegacija združenja pogovarila s stanovanjskimi zadevami s pristojnimi organi občine. Kot delni prispevek k rešitvi težkega stanovanjskega stanja predlagajo člani ZB »Tone Tomšič«, naj na zborih volivcev zahtevajo, da se 4-odstotni — borcem pripadajoči — sklad komisije za zadeve borcev pri občini.

Lep uspeh je v lanskim mandatu dobi dosegla komisija za zgodovinsko delavnost in obujanje tradicij NOB. Člani komisije so zbrali mnogo koristnega gradiva o ilegalni dejavnosti na svojem terenu.

Ob koncu so udeleženci zbora sprejeli prototestno resolucijo proti ukinitvi pridobljenih pravic vojaških vojn invalidov v zdravstvenem varstvu. Enodušno so nasprotovali krivični izenačitvi vojaških vojn invalidov z ostalimi zavarovanci v zdravstvenem zavarovanju. (26)

GLASUJMO ZA ŠOLO!

Kdo ne ve, v kakšnem stanju je stara kobaridska šola? Pravzaprav ta šola niti ni toliko stara, komaj dve leti, kajti poprej je bila v tem poslopju tovarna igel. Če vama to povem, menda ni treba še posebej omenjati, kakšni so ti prostori. Bili so pač prilagojeni delu v tovarni in to se kljub popravilu ni moglo odpraviti. Velikanski prostori, tla ponekod krita celo s cementom, dimnik samo za eno, kvečjemu dve peči in tako dalje in tako dalje. Da v takih razmerah ni mogoče dobro delati, je popolnoma razumljivo. Poleg tega imamo telovadnico od te šole kar precej oddaljeno, pa še naša ni. Kar nekako izposodili smo si jo pri TVD Partizan. Vsi ti primeri nam jasno kažejo, da je v Kobaridu nujno potrebna nova šola.

In že smo spet pri tistem vprašanju, ki se pri gradnji novih objektov najpogosteje ponavlja: kaj pa denarna sredstva? Republiški izvršni svet je sicer pripravljen prispevati 200 milijonov posojila, toda pod

pogojem, da tudi naša občina prispeva 120 milijonov dinarjev. Ker naša občina sama ne bi mogla dati navedenega denarja, je zaprosila za pomoč svojja podjetja in občane, in sicer v obliki samoprisp evka, tako v denarju kot v materialu.

Kolikor bi se ta samoprisp evke obnesel, bodo kmalu začeli graditi novo šolo, drugače pa bomo tudi letos ostali brez nje. Ne smemo pa niti preveč upati, kajti že zdaj se tu in tam sliši neko godrnjanje, češ naj plačujejo samo tisti, ki imajo otroke.

Starši in občani!

Se vam nič ne smilijo vaši otroci, ki morajo dan za dnem, mesec za mesecem, celih osem let, hoditi v te mrzle betonske prostore, ki so nekoč služili kasarni in nato tovarni? Se ne zavedate, da bo 12. marca padla kocka, ki ne bo odločila samo o gradnji nove šole, ampak bo tudi pokazala, ali imate radi svoje otroke, ali ste zanje pripravljeni žrtvovati majhen delež svojega zaslužka?

Zdi se mi, da danes ne bi smeli več dopustiti, da bi se otroci v mrzlih in vlažnih nezdruvanih prostorih nalezli bolezni.

Sicer pa ne bi nič preveč predvidevala, pustimo to 12. marca, ki nam bo morda prinesel šolo ali pa obratno. Upam pa, in v imenu vseh učencev osnovne šole Kobarid želim, da bi na Kobaridskem kmalu imeli novo šolo.

DANICA VELIŠČEK,
učenka 8. b razreda
osnovne šole Kobarid

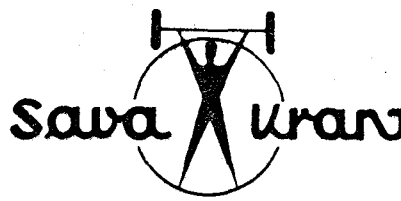
Poizvedujemo

Dne 15. 5. 1943 je bil kot talec ustreljen v Ljubljani na Tomačevski cesti tovarš Franc COPIC, roj. 1. novembra 1917, študent, kjer ima na zunanem zidu ljubljanskega pokopališča tudi spominski ploščo.

Zaradi izpopolnitve seznama in podatkov padlih v času NOB, prosimo svojce, sorodnike ali znanke padlega, da sporočijo vse podatke o pokojnem na naslov ZZZ NOV občine Ljubljana-Bežigrad, Parmova 33.

TOVARNA GUMIJEVIH IZDELKOV

priporoča
svoje
kvalitetne
izdelke:

avto in velo pnevmatiko, gumijeve cevi, tehnične predmete, termofore, težalne in potovalne blazine, profile, gumirana platna, podplatne plošče, tesnila, lepila itd.

Ob tabornem ognju

zahtevali, da se priznanje posebne dobe ureja ob sodelovanju dosedanjih občinskih komisij in rešuje kolektivno. Reševanje teh zadev pa naj bi trajalo največ dve leti.

Zelo čudno se nam zdi, da niso na sestanku povabili niti predstavnika ZZZ NOV Slovenije niti uredništva »TV 15«. Ko

Gre za ljudi in ne za akte

gre za tako važne in pomembne zadeve in ko gre za uveljavljanje pravic 11.000 udeležencev NOV, bi morali o tem sodelovati prvenstveno predstavniki borcev, toda na prvi sestanku niso povabili niti predstavnikov občinskih odborov ZZZ. Mi pa smo morali te podatke o teh sestankih iskati pri posameznih udeležencih. Pripominjamo pa, da je dosedanja način priznavanja posebne dobe edino pravilen in da ga je zato treba tudi v novih okoliščinah obdržati in skušati čimprej urediti to zadevo.

morejo ustanoviti posebnega oddelka, ker da nimajo v ta namen na voljo primernih prostorov, in da bodo te predmete reševali posamezni referenti, njihovi uslužbenci. Reševanje teh predmetov pa bi po tem načinu trajalo pet let.

Noben od prisotnih zastopnikov občinskih skupščin in odborov ZZZ se ni mogel strinjati s predvidenim načinom reševanja teh zadev in tudi ne z dobo trajanja. Kajti tisto, kar je za 11.000 udeležencev življenjskega pomena, naj bi na ta način postalo povsem tehnokratska zadeva. Pri komunalnem zavodu za socialno zavarovanje so pač računali z akti, niso pa upošte-

vali ljudi. Zato se ob vsem tem vsakemu razsodnemu človeku vsiljuje vprašanje, kako naj borec ali kak drug udeleženec NOB, ki je tik pred upokožitvijo, čaka 5 let, da mu bodo povedali, ali ima pravico do posebne dobe ali ne.

Zastopniki ZZZ in občinski tajniki so ponudili zavodu prostore, v katerih naj bi dosedanja uslužbenca občin reševali v imenu zavoda te predmete, odklonili so možnost, da bi te predmete reševali posebni referenti in to še taki, ki niso niti borci ter

Mestna konferenca ZB v Tolminu

Nedavno so se na letni konferenci zbrali bivši borci mesta Tolmin. Iz poročila tajnika organizacije povzemamo, da šteje mestna borčevska organizacija 352 članov. V družbeno političnih organizacijah sodeluje 30 odstotkov članov ZB, nadaljnjih 30 odstotkov pa v organih samoupravljanja. To dokazuje, da so borci v Tolminu še vedno v prvih vrstah v delu za izboljšanje življenja v mestu.

V poročilu tajnika smo slišali, da je republiški zavod za socialno zavarovanje lani samo obljubljal, da bo nakazal pripadajočih 23 milijonov starih dinarjev, ki bi jih morala že lani prejeti preko banke organizacija upokojencev. Lani je 34 bivših borcev in invalidov vložilo prošnje za dodelitev posojila za popravilo in gradnjo stanovanj. Vsi ti še vedno čakajo in jim ni vseeno, da se je zadeva tako daleč zavlekla. Izgubili so eno leto, čeprav ne po svoji krivdi.

Med drugim je tajnik poudaril važnost solidarnosti in materialne pomoči borcem v Vietnamu. Vietnamski partizani potrebujejo prav tako pomoč, kot so jo prejeli od zaveznikov naši borci med NOB.

V poročilu je bilo tudi rečeno, da organizacija nima pregleda, koliko članov je naročenih na »TV 15«. Tajnik je pohvalil vsebino in priporočil, da bi se vsi nekdanji borci naročili na list.

V razpravi je bilo poudarjeno sodelovanje organizacije z JLA ob raznih praznikih in izražena želja, da bi se to sodelovanje še razširilo. To je potrebno tudi zaradi prenašanja tradicij NOB na mlajši rod, ki dorašča in bo za nami prevzel delovna mesta.

Predsednik občinske skupščine tovariš Skok je v razpravi pojasnil številna gospodarska vprašanja. Omenil je, da je v tolminski občini veliko vprašanj borcev, ki čakajo na rešitev prav zato, ker je občina Tolmin dala med NOB veliko število partizanov. Danes je v občini nad 3000 nekdanjih borcev. Če bi občina imela potrebna denarna sredstva, bi morala urediti priznavalnino najmanj 400 do 500 bivšim borcem.

V tem letu naj bi borci vzeli kot glavno nalogo pomoč pri razširitvi ekonomske osnove v občini. Vsi moramo razumeti, da bomo lahko le s skupnimi močmi več ustvarili in tudi več razdelili. Tovariš Skok je tudi omenil vprašanje kmetijstva, v katerem so bili doseženi spodbudni uspehi. Dokončno je bilo razčiščen vprašanje med privatnim in družbenim kmetijstvom. To je zelo ugodno vplivalo na razvoj kmetijstva, saj je že opaziti, da mladina ne sili več tako v kmetijstvo kot prej. Tudi v živinoreji je viden porast, saj je bilo lani odkupljenih 100 ton mesa več kot leta 1965 in nad 70.000 litrov mleka več.

Tajnik občinske zveze ZB tov. Čufer je v razpravi sporočil, da je prav za dan konference mladina tolminske gimna-

zije sprejela nalogo, da bo izvedla akcijo za pomoč Vietnamu. Med drugim je poudaril potrebo, da bi v zveznem ali republiškem merilu določili v letnem proračunu en ali več odstotkov za razne potrebe borcev v republiki. Partizani so se borili povsod v Jugoslaviji in v vseh brigadah, danes pa so borci v gospodarsko šibkejših občinah na slabšem v primerjavi s tistimi v gospodarsko močnejših občinah. Prav v tem bi morala biti pomoč republike večja, ker se borci čutijo zapostavljene.

Ker bo mladina v Tolminu prav te dni dobila svoj klub, je pozval bivše borce, naj po svojih močeh in zmognostih pomagajo s predavanji in pripovedovanjem spominov, kadar se bo mladina obrnila nanje.

Ceprav je v Tolminu veliko število borcev, je vendar padel predlog, da bi bil čas, da bi od časa do časa neka druga organizacija organizirala primerno srečanje in povabila tudi bivše borce.

Na koncu konference so sklenili, da bodo šli prostovoljno na delo pri gradnji ceste v Tolminske Ravne. Ta vas je znana kot zavedna partizanska vas in je po osvoboditvi ostala skoro odrezana od središča zaradi pomanjkanja ceste. Prebivalci so že sami opravili pri gradnji ceste nad 3000 prostovoljnih ur dela.

Republiškem odboru ZB so poslali resolucijo, v kateri ostro protestirajo proti napadom na naša diplomatska predstavništva v ZDA z zahtevo, da se mora krivce ostro kaznovati.

Potrdili so, da ostane prejšnji odbor mestne borčevske organizacije še eno leto na svojem mestu.

P. A. — OGAREV

Pri Rednakovi mammi v Šeščah

Mrzel februarjski večer...

Po dolini brije veter in se poigrava z drobnimi snežinami, ki posamič padajo iz mračne meglene koprene. Pri REDNAKOVH v Šeščah pa je tako prijetno toplo. V kuhinji smo. Snaha Fani se mudi z likanjem perila, gospodar Marjan se je pravkar vrnil domov, sin Marjanček se nekam odpravlja, Zdenka bi se vsak čas morala vrniti iz šole. In tam pri kredenci sedi mama, z desnico oprta na mizo. Njen obraz rahlo trepeče, čutiti je, kako v mislih kliče spomin, ves grenak in pekoč. In neme daljave začuti glasove, mrtva sinova se vračata v hišo.

To se zgodi samo v spominu na dva najdražja, na Karlija in Edo, ki sta dala življenje na oltar domovine. V modre oči se

Edi Rednak

prikradejo solze, iskrijo se v ugaslih zenicah, modrina oči postaja vse bolj motna.

— Odšla sta, mrtva sta, jaz pa še danes ne morem verjeti, da je to resnica, da se nikoli več ne bosta vrnila v hišo, med nas... Ko pa sem vse moje fan-te tako rada imela!...

Vsa se vzemirajo, okrene na stolu in oči iščejo sina.

— Marjan, si tukaj?

Da, njen najmlajši sin Marjan sedi na drugem koncu mize, toda uboge materine oči ga ne vidijo. Bolezen je pobrala vid in zdaj počasi jemlje še sluh. Ta vražja sladkorna, ki je sploščala skoraj čuti ni, potem pa se prikradejo v človeka te grozne posledice.

Trinosemdeset let bo v kratkem našla REDNAKOVA mama, pa je videti krepka in močna. Glas ji je še vedno svež in močan, besede različne, misel preudarna. Nikomur ne bi tožila zaradi let, če je ne bi gnjavila bolezen, če bi imela vsaj toliko vida, da bi s pogledi objemala svoje domače, postajala pred družinsko sliko, ko je fotografiral zadnjič ujel vso družino. Pa mogla bi brati knjige, povesti, romane; knjige so ji bile skozi

življenje najboljše prijateljice. Ko vsega tega ni, priskočijo domači na pomoč. Zdj bere ta ali oni novice na glas, tako da čuje tudi mama, se ob novicah razvedri in usta v rahlem trepetu zavzdihnejo.

— No, vidite, pa se more živeti!...

Sedimo za mizo in se pogovarjamo, zdaj bolj glasno, potem utišano. Govorimo o vojni, o tistih dneh, ko so sinovi naše domovine prelivali kri, ko so milijoni umirali pod nemškimi škornji. Triinštridesetletni Marjan se za hip vzemirajo, kakor da ga v prsih žge bolečina, kakor da je v trenutku spomin postal pregrenak. Nato tiho reče.

— Da, tri leta, mogoče najlepša, sem pustil v taborišču... Pa saj so jih drugi tudi, na tisoče, na milijone jih je bilo. Mnogi, mnogi se niso vrnili, jaz sem imel srečo... V Celju, v Starem piskru, so mi ravnali kosti. Ne samo meni, tudi z drugimi so počenjali zverništva, morali so hujska... In ko niso zvedeli ničesar, so nas poslali v taborišča...

Potem premolkne, se zamisli, spomin hiti v daljavo...

Skromen, zelo skromen je REDNAKOV Marjan. Tistega, kar je med vojno preživel, ne obeša na zvon, vse to je zaklenjeno v srcu, o tem enostavno molči. In ko spomin le postane preglasen, vedno znova poudarja.

— Meni je ostalo vsaj golo življenje, milijoni pa so šli v smrt!...

Čuje mama v kotu pri mizi, razbere pomen izgovorjenih besed. Prsti desnice se krčijo v pest, oči zadobijo moten sijaj, obraz znova vztrepče.

— Kako so nas gnjavili, prekleli Nemci, ko ga niso dobili. Moža, očeta, so zaprli v tisti Stari pisker in se drli: Kje je vaš sin, govorite! No, potem so ga res dobili in ga uklenjenega prignali v »pisker«. Večkrat sem šla v Celje, da sem oddala paket, ko pa sem zanj tako trepetala...

Marjan v rokah obrača drobno fotografijo. Dva krepka fanta je videti z nje. Vidim, kako se Marjanu ustne rahlo premičejo in čez čas reče:

— To je najino zadnje srečanje, to je najino slovo. Po tem

srečanju ga nisem videl nikoli več...

Gledam to fotografijo. Dva brata, Marjan in Edo. Marjan živi, Edo je mrtav. Vzajem drugo sliko. Kdo pa je ta? Spominim se. To je Karlo, REDNAKOV Karli, mornar. In ko steče beseda o morju, v REDNAKOV kuhinji spet vse oživi, kakor da jim je morje del lepega življenja.

In res je tako.

REDNAKOVA družina je z morjem tesno povezana, z našim morjem, sinjim Jadranom. Tik pred vojno je Karli postal podporočnik na morju. Edo je bil menda narednik. Tudi Marjan se je pripravljaj, da posveti življenje morju. Vse pa je prišlo, ker so živeli v Trzinu, v Boki, kjer je oče delal v mornariškem arzenalu. Se se spominam očeta, ki je tako rad kleparil, včasih razdrl kakšno veslo. Potem pa ga je pobralo, dosti prerano je moral v grob. In otroke je imel tako strašno rad, vse bi dal zanje, prav vse. Spominjam se, kako sta REDNAKOVA dva, EDO in KARLI prihajala na dopust v čudoviti mornariški uniformi. Radi smo ju postušali, ko sta zavzeto pripovedovala o morju, o Jadrani, najlepši vodni gladini na svetu.

Oglasil se spet mama in pravi. — Se zdaj ga vidim, našega Karla, kako je stal v kuhinji pri oknu. Takrat Marjana že ni bilo doma, bil je v taborišču. Bala sem se zanj, za mojega Marjana in sem včasih kar preglasno potarnala.

Nikoli več ga ne bom videla,

nikoli več. Karlo pa me je tolažil: Mama, vojna je zares krvava stvar. Toda naša domovina je zdaj v resni nevarnosti, moramo jo rešiti, moramo.

Zasukal se je na peti, mi pogledal v oči in rekel: — Edo, se bova pridružila boju, morava se. Vse za svobodo naše domovine!

Odšla sta, ne da bi se zaresno poslovila. Bala sta se, da bi za namero ne zvedeli Nemci in potem bi preganjali še naju z očetom. Dolgo nismo vedeli zanj, od nikoder nobenega sporočila...

Zacutil sem, kako mi v ušesih zveni melodija.

Karlo Rednak

— Mati piše pismo belo, sin si živ, ne piše nič, pismo v štajersko deželo v kijunkcu, nese droben pišč...

— Mati čaka, čaka, čaka.

Nemški župan Schelauf pa je kričal.

— Vaši sinovi so čisto navadni šajsašarji, banditi!

Nato globoko zavzdihne.

— Saj je dobil svoje, ta nemški župan, ki mi je hotel vzeti prašiča iz hleva. O, tudi jaz nisem držal jezika! Nemški župan in sem mu jih večkrat poštno natrobila. Ne, pokleknila nisem pred njim, to pa ne, nikoli!

Njene besede so različne in jasne, iz utrujenih prsi prihaja nenavadna odločnost; čutiti je, kako goreče je ljubila sinove.

V dneh po vojni nobenega sporočila. Kje so naši? Kje so Karli, Edo in Marjan? Jih bom še kdaj videla, poljubila, gladila po lasih? Nekdo je vendar odgovoril na časopisni oglas. In oče hiti spraševati. Kaže fotografiji svojih sinov. Hit v Tolmin, kjer so se zdravili ranjeni borci. Kaže sliko, sprašuje. Partizanski zdravnik, doktor Kopač, je povedal resnico. Edo je mrtav. Zado bil je hude rane v bitki na Pohorju. Takrat še pač ni bilo urejenih bolnišnic. Čakal je v bunkerju, dokler se niso rane nevarno zagnile. Po-

tem je sledila amputacija noge. Prepozno. Zastrupitev je bila smrtonosna. Njegov zadnji dom je nekje pod Trško goro. To je vse.

— In kje je Karlo?

S fotografije gleda mlad mornariški oficir. Nekdo ga prepozna. Seveda, bil je z njim na Menini. Bil je njegov komandir. Strašna bitka je divjala in Karli je ostal na bojišču. Partizani so se morali za nekaj časa umakniti. In ko so se vrnili na bojišče, nobenega sledu o ranjenih in padlih. Da, tudi Karlija ni več. Dva brata sta padla v borbah za svobodo domovine. Koliko neznanih junakov je ostalo v gozdovih!

Očetu vzame besedo. Vse skrušeno in močno se vrača domov. Tudi doma ne more govoriti. In vsi vedo, kaj se je zgodilo. Prekleta vojna, prekleli Nemci! Zalost se je naselela v REDNAKOVO hišo, mati pa si je ponavljala Karlijeve besede.

— Mama, za domovino vse, tudi življenje!...

Zalost se je rokovala s ponosom. Od treh se je vrnil le Marjan in v njem je imelo materino srce vse tri ljubljene sinove. Edoove posmrtno ostanke so prekopali in leži zdaj na domačem pokopališču. REDNAKOVA mama se je vdala v usodo. Ljubizen treh je zlija v enega, v Marjana, v najmlajšega sina. Zdj z njim tudi živi in z vso njegovo družino. Snaha Fani ji v boleznih in letih daje pomoč, vnučka Marjanček in Zdenka sta vsa

Ob »Pavlihovi« karikaturi

V rubriki »Pisma bralcev« v »Delu« od 3. marca je bilo priloženo tole pismo republiškega zavoda za socialno zavarovanje:

»INVALIDI IN SOCIALNO ZAVAROVANJE«

»Delo« je v četrtek dne 2. marca objavilo na 3. strani iz »Pavlihove« prevzeto karikaturu z napisom »Invalidi in socialno zavarovanje« s temle besedilom: »Saj takrat mi ni bilo žal, ko sem v hribih nogo izgubil, zdaj bi mi pa zelo prav prišla, da bi nekatere nekam sunil.« (To karikaturu smo objavili tudi v prejšnji številki TV 15.)

Očitno je ost naperjena proti temu, da morajo od 1. marca letošnje zavarovane osebe plačati pavšalen prispevek k stroškom za proteze, ortopedske in druge pripomočke, pomožne in sanitarne priprave, kadar le-te uveljavljajo na račun sklada zdravstvenega zavarovanja. Vendar moramo v tej zvezi opozoriti na določbo 102. člena zakona o vojaških vojni invalidih, po kateri vojaški vojni invalidi dobivajo proteze, ortopedske in druge pripomočke, pomožne in sanitarne priprave na račun sredstev, ki se za to zagotovijo v zveznem proračunu.

Vojaški vojni invalidi torej proteze, ortopedskih in drugih pripomočkov ne uveljavljajo na račun zdravstvenega zavarovanja, čeprav so hkrati zavarovani tudi po predpisih o zdravstvenem zavarovanju; zato tudi ne plačajo pavšalnega prispevka k stroškom protez, ortopedskih in drugih pripomočkov. Glede na predpise oziroma tako ureditev pomeni objavljene takšnih karikatur in napisov dezinformacijo in beganje invalidov, kar gotovo ni v korist pravilnemu obveščanju javnosti.

Republiški zavod za socialno zavarovanje

Na to pismo je odgovorila komisija vojaških vojni invalidov pri republiškem odboru ZB NOV Slovenije takole:

SE O INVALIDIH IN SOCIALNEM ZAVAROVANJU

V Delu od 3. marca je bil objavljen odgovor republiškega zavoda za socialno zavarovanje v zvezi s karikaturu iz »Pavlihove« z napisom »Invalidi in socialno zavarovanje«.

K temu odgovoru pripominjamo, da je republiški odbor ZB NOV Slovenije na svoji seji 20. januarja 1967 sprejel zahteve v zvezi z zdravstvenim varstvom vojaških vojni invalidov. V teh zahtevah ni govora o prispevku k stroškom za ortopedske pripomočke. Vsa ostala zahteva je naperjena le proti prispevku k stroškom za zdravstvene usluge.

V besedilu je rečeno:

»Od organov oblasti, ki urejajo varstvo vojaških vojni invalidov, smo zahtevali, da razliko med brezplačnim zdravstvenim ter zdravstvenim varstvom za zavarovance po temeljnem zakonu o zdravstvenem zavarovanju krijejo iz zveznih sredstev.«

Zdi se nam čudno, da pri pripravi predloga za spremembe temeljnega zakona o zdravstvenem zavarovanju niso upošteva-

Rednakova mama s hčerko Hil-do in sinom Marjanom

pri kredenci sedi REDNAKOVA mama, z desnico naslonjena na mizo. Trinosemdeset jih bo vsak čas našela. Vsi, ki jo poznajo, ji želimo najlepše: mamo, še dosti uric krepkega zdravlja!

-k-

li pridobljenih pravic vojaških vojni invalidov. Popolnoma nemogoče se nam zdi, da so uradniki ta problem zanemarili in da niso niti opozorili vsaj oblastnih organov (zvezni izvršni svet in zvezna skupščina).

V nadaljnjem je v zahtevah rečeno, da je treba vojaškim vojni invalidom, nosilcem spomenice 1941 in narodnim herojem, ki imajo zdravstveno varstvo iz dveh ali več naslovov, z zakonskimi predpisi zagotoviti brezplačno popolno zdravstveno varstvo.

Zaradi vsega tega smatramo, da objavljene takih napisov in karikatur ne pomeni dezinformacije in beganja vojaških vojni invalidov, kajti le-ti dobro vedo, da se stroški za njihove ortopedske pripomočke ne krijejo iz sredstev socialnega zavarovanja, marveč iz zveznih proračunskih sredstev.

Pripominjamo še, da smo omenjene naše zahteve poslali tudi republiškiemu zavodu za socialno zavarovanje, a do danes še nismo dobili nanje nobenega odgovora.

REPUBLIŠKI ODBOR ZB NOV SLOVENIJE KOMISIJA ZA VOJAŠKE VOJNE INVALIDE

PRAVICE DO BREZPLAČNEGA ZDRAVSTVENEGA VARSTVA NAJ OSTANEJO NESPREMENJENE

(Nadaljevanje s 1. strani)

Ves čas po vojni so te vrste borcev uživale povsem brezplačno zdravstveno varstvo. Ker pa se je zaradi starosti zdravstveno stanje borcev poslabšalo, smatramo, da je z ozirom na njihov prispevek družbi treba vsem tem borcem tudi v prihodnje zagotoviti enak obseg zdravstvenega varstva.

Tej ugotovitvi sledijo predlogi, naj bi bili vojaški vojni invalidi, heroji nosilci »Partizanske spomenice 1941«, nosilci redov narodnega heroja, Karadordjeve zvezde in belega orla z meči izvzeti iz določil zakona glede prispevka k stroškom zdravstvenih uslug in naj bi kot doslej uživali brezplačno zdrav-

stveno varstvo. Da pa bo to izvedljivo, je treba določiti način, kako bi se ta prispevek nadomestil komunalnim zavodom za socialno zavarovanje in kako bi zagotovili delovnim organizacijam vročilo razlike med pripadajočim zneskom in stoodstotnim dohodkom v primerih, ko so navedeni borci bolni manj kot 30 dni.

Z ozirom na to, da stopijo spremembe glede prispevkov k stroškom zdravstvenih uslug v veljavo že s 1. marcem, je zvezni odbor ZB NOV v svojem pismu opozoril, da smatra za potrebno, da se predlagane zakonske spremembe izvedejo po naglem postopku.

Obvestilo bivšim internirankam iz Oswiecima

Komisija za bive politične zapornike, internirance in deportirance pri RO ZB NOV SLOVENIJE organizira s sodelovanjem TRANSTURISTA LJUBLJANA 5-dnevno potovanje v nekdanje koncentracijske taborišče Oswiecim, kjer bo slavnost ob odkritju monumentalnega spomenika v spomin žrtvam.

POTOVANJE BO OD 14. DO 18. APRILA. Spetoma si bomo ogledali DUNAJ, KATOWICE, KRAKOV in tudi razne znamenitosti.

Stroški potovanja z oskrbo znašajo 550 N-din. Vsak udelezenec bo za lastno uporabo lahko kupil potrebne devize za 125 N-din.

Na potovanje vabimo člane ZB NOV, pa tudi njihove svojce!

PRIJAVE SPREJEMA DO 25. MARCA TRANSTURIST LJUBLJANA, Titova 48, telefon 313-366 in njegove poslovalnice, ki dajejo za potovanje vse potrebne informacije.

SODOBNA OBRAMBNA VZGOJA IN LJUDSKA ZAŠČITA

Protipožarni helikopter

Ameriška mornarica se zanima za predelani helikopter UH-2B, s katerim je moč gasiti tudi požare. Za gašenje na tih gorečih le-

tal lahko uporabljajo dve snovi: trdo kemikalijo ali pa peno.

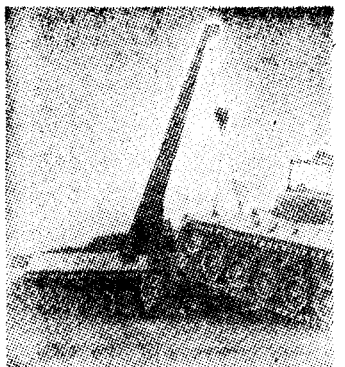
Značilnost naprave za gašenje požarov je v tem, da curek brizga za 45 stopinj naprej, zaradi česar je naloga helikopterske posadke precej olajšana.

Evakuacija tankov

Na nemški tank »leopard«, ki pa je brez kupole, so vgradili žerjav in tako dobili posebno vozilo, ki ga lahko uporabljajo za evakuacijo in popravilo drugih tankov. To vozilo so opremili tudi z

Vojaška veda in tehnika

buldožerskim nožem in različni napravami, potrebnimi za popravilo tankov. Žerjav se lahko vrti v krogu, buldožerski nož pa lahko odstrani razne ovire na poti, hkrati pa ga uporabljajo tudi kot zavoro pri vleku poškodovanih tankov.

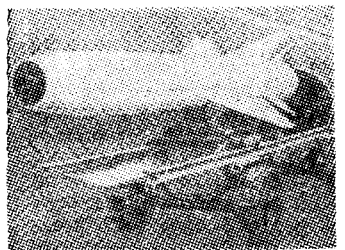

S tem vozilom je moč vlačiti iz do sedem metrov globokih jam ali jarkov oklopna in druga vozila, če niso težja od 20 ton, pa tudi čistiti ceste in na bojišču popravljati oklopna vozila ter nadomeščati pokvarjene elemente z novimi.

Raketa »martel«

Dirigirana raketa »martel« tipa »zrak-zemlja« je francosko-angleški izdelek, z njo pa so oborožili že vrsto francoskih in britanskih letal.

Izdelujejo jo v dveh različicah. Prva je namenjena za uničevanje nasprotnikovih radiolokacijskih

naprav. Proti cilju se usmerja sama, uporabna pa je v vsakem vremenu. Druga pa je televizijska in sama prileti v rajon, kjer je cilj, toda v zadnji fazi jo prevzame operator in usmeri na objekt, ki ga je treba napasti.

Indijska letala »Mig-21«

Indijsko vojno letalstvo je dobilo prva letala »Mig-21«, ki jih sestavljajo v Nasiku pri Bombaju. Sedaj Indiji dobavljajo sestavne dele za ta letala še Sovjetska zveza, toda kmalu se bo Indija tudi v tem oziru povsem osamosvojila. Grade dve tovarni. Prva, v Koraputu, bo izdelovala motorje, druga, v Hyderabadu, pa elektronsko opremo. Razen tega pa imajo Indijci tudi posebne znanstvene laboratorije za reševanje vseh vprašanj, ki zadevajo proizvodnjo teh letal. Čeprav tovarna v Koraputu ne bo začela obratovati v predvidenem roku, trdijo, da bo proizvodnja povsem indijskih tipov »Mig« letal stekla že v maju 1968. leta.

Indijsko letalstvo ima trenutno štiri eskadrilje teh letal, ki pa so jih dobili neposredno iz Sovjetske zveze.

Ubijalka vseh raket

Pred kratkim so v Moskvi uradno objavili, da ima Sovjetska zveza raketo, ki z močnim curkom žarkov X lahko onemogoči vsako nasprotnikovo raketo

V Pentagonu so takoj po tem obvestilu sklicali tajni sestanek, na katerem so razpravljali samo o tem novem raketnem orodju. Sklenili so, da bodo od ameriškega kongresa takoj zahtevali trideset milijard dolarjev za iskanje novih obrambnih sredstev pred raketami, ki so plod dela sovjetskih znanstvenikov. Kongres je doslej že nekajkrat zavrnil zahteve po tolikšnih sredstvih za jedrsko orožje, ker je menil, da Združene države Amerike imajo izvrstne rakete, »boljše od onih, ki jih ima Sovjetska zveza.« Obrambni minister Mc Namara je že pred osmimi meseci v kongresu povedal, da Sovjetska zveza dokončuje neko novo raketno orožje. Vse do uradnega sovjetskega sporočila pa ni mogel vedeti, da gre za najmočnejše orožje atomske dobe. Robert

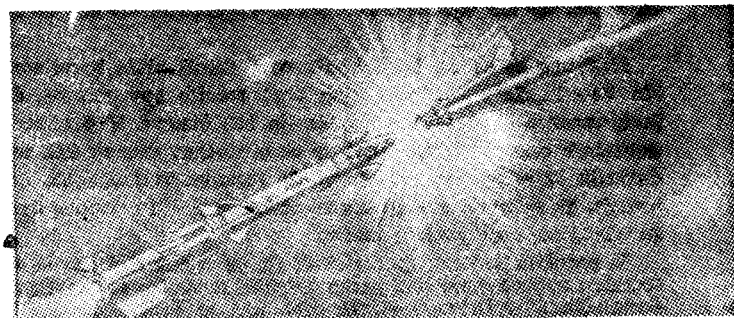
Mc Namara je ob tej priložnosti izjavil, da je obveščevalna služba dobila podatke o široki verigi protiraketnega orožja okrog Moskve, Leningrada in nekaterih sibirskih območij.

Sovjetsko raketo v Pentagonu uradno imenujejo morilko raket. Omenjajo tudi to, da je Hruščov že 1963. leta govoril o tem orožju, toda takrat je ameriška vlada, zlasti pa poslanci, vse to imela za »komunistično propagando«. Ko pa je sedaj Mc Namara razlagal zahtevo za odobritev novih sredstev v te namene, je med drugim tudi dejal, da je treba Sovjetom res verjeti in da oni dejansko imajo ubijalko raket, kajti v Moskvi navadno dajo uradno sporočilo šele potem, ko so opravili že vrsto preizkusov. To novico pa so sporo-

čili vsem prijavljenim novinarjem v Moskvi.

Američani se jeze, ker je njihova obveščevalna služba zatajila. To priznavajo tudi v Pentagonu. CIA je namreč zatrjevala, da Moskva nima nobenega novega raketnega orožja. V Sovjetski zvezi so, po zatrjevanju ljudi iz CIA, postavili 350 novih raketnih oporišč, to pa naj bi bil dokaz, da Sovjeti nimajo ubijalk raket. Da bi vse to potrdili, je CIA izročila Pentagonu fotografije, ki so jih bili posneli iz ogromnih višin in na katerih je videti le take raketne baze, ki jih Američani dobro poznajo že od poprej.

V Pentagonu so zaradi tega obsojali CIA, hkrati pa ji dali nalogo, da na vsak način odkrije skrivnost morilke raket, kajti Sovjeti so v svojem uradnem sporočilu dali o njej le nekaj

Ameriški strokovnjaki si takole predstavljajo srečanje med ameriško raketo in sovjetsko morilko raket

slopnih podatkov. V ameriških jedrskih krogih sodijo, da je novo sovjetsko orožje zasnovano na žarkih X, ki povzročajo močne jedrske eksplozije. Ti žarki prodirajo skozi atmosfero fantastično hitro in imajo tolikšno moč, da lahko v primeru, če jih spretno usmerijo, onemogočijo in uničijo sovražnikove rakete

še med poletom in na velikih višinah, isto pa lahko store tudi z zelo oddaljenimi objekti. Američani so, kot izjavljajo v Pentagonu, sicer uspeli odkriti učinek in moč žarkov X, ne morejo pa teh žarkov obvladati in jih usmerjati po svoji želji, kar se je posrečilo, kot vse kaže, samo Moskvi. **Tempo — Svet**

Junaška smrt Nikole Zrinjskega

Turški sultan Sulejman Velikostni je spomladi 1566. leta krenil na svoj največji in zadnji vojni pohod proti Madžarski. Najprej je iz Carigrada poslal Transilvaniji Perter paša s 25 tisoč konjeniki in 2000 janičarji, on sam pa je v spremstvu velikega vezirja Mehmed paša Sokolovića z vojsko, v kateri je bilo 90.000 mož in 300 topov, odšel iz Carigrada 1. maja.

Turška vojska je zavila čez Sofijo proti Nišu, odtod pa je po sedemdnemnem pohodu prišla v Beograd. Ker pa sta takrat Sava in Donava močno narasli, so turške čete prešle Savo pri Šabcu, nato pa se zbirale v okolici Zemuna.

Sultan je nameraval priti čez Donavo pri Petrovaradinu, prodreti na območje, ki leži severovzhodno od Budima in osvojiti trdnjavo Erlau, da bi tako pretrgal poti med Avstrijo in Transilvanijo. Preden pa je njegova glavina krenila na pot, je v južno Madžarsko napotil del sil, da bi si s tem zavaroval levi bok. Te sile pa je v bližini Sigeta, mesta v jugozahodnem delu Madžarske, razbil Nikola Šubić Zrinjski, zasegel turško taborišče in zaplenil blagajno s 17.000 cekini. Ko je sultan to zvedel, je sklenil, da bo najprej osvojil Siget, ki bi ga na poti proti Budimu utegnili ogrožati, in kaznoval Zrinjskega, nato šele pa se bo lotil obleganja Erlaua.

Zato je pri Vukovaru velel postaviti most, pa mu ga je odnesla narasla Donava. Nato so Turki v petih sedemnajstih dneh na 118 pontonih potegnili prek Drave in baranjskih močvirij — od Osijeka do Darde — osem kilometrov dolg in dvajset metrov širok lesen most.

Tako je turška vojska že 2. avgusta, po prihodu na levi breg Drave, prodrla pred Siget in ga začela oblegati.

Mesto je branil hrvaški ple-

nekdanji ban, s približno 3.000 vojaki, ki so zvečine bili Hrvati, nekaj pa je bilo tudi Nemcev in Madžarov.

Turki so takoj krenili v napad. Potem ko so s topovi porušili prvo obzidje, je Nikola Zrinjski 9. avgusta ukazal požgati novi del mesta in se umakniti odtod. Boji so postajali čedalje hujši. Deset dni kasneje so Turki osvojili še stari del mesta, zaradi česar se je moral Zrinjski z 800 branilci, kolikor mu jih je bilo še ostalo, umakniti v trdnjavo.

Med boji za Siget je avstrijski cesar zbral kakih 80.000 mož močno vojsko. Če bi bila ta prizadevnejša, bi sultanovo vojsko lahko spravila v hudo zagato. Da bi sultan pridobil na času, je Zrinjskemu predlagal, naj mu izroči trdnjavo, v zameno pa bo kot njegov vazal imel neomejeno oblast nad vso Hrvatsko. Ker je ta ponudbo odklonil, so Turki začeli še srditeje napadati. Pri tem je sultan osebno spodbujal svoje janičarje, toda trdnjave kljub temu niso mogli zavzeti. To ga je tako razburilo, da je svojemu velikemu vezirju poslal pismo in ga v njem spraševal: »doklej se bo še vil dim iz tega neverniškega dimnika in kdaj se bodo že vendar oglasili v njem zmagovalni turški bobni.« Istega dne je janičarjem uspelo izkopati okop pod trdnjavo in ga pognati v zrak.

Tedaj pa je petega septembra ponoči Sulejman Velikostni nenadoma umrl. Veliki vezir si tega ni upal sporočiti vojski, temveč je objavil le Sulejmanovo pismo kot ukaz, da je treba mesto na vsak način osvojiti. In zares, Turki so do osmega septembra zavzeli že vso trdnjavo razen stolpa, v katerega se je bil umaknil Zrinjski s svojimi zadnjimi 300 branilci. Sedaj je šlo za življenje ali smrt. Branilci so se odločili za smrt...

Zgodovinarji trdijo, da si je takrat Nikola Zrinjski nadel švedsko vojvodsko oblačilo, v žep pa vtaknil sto cekinov in mestne ključke. Cekine je namenil tistem janičarju, ki mu bo odvzel oblačila, ključke pa si je zadržal zato, ker je prisegel, da jih — dokler bo živ — sovražnik ne bo od njega nikoli dobil. Ko se je oglašil topovski strel, so spustili viseči most in Nikola Zrinjski je na čelu svojih zadnjih vojakov na konju planil iz trdnjave. Hip kasneje so ga kroglice in udarci s kopji podrli na tla. Janičarji so ga, smrtno ranjenega, odvezli k topu in mu na njem odsekali glavo. Nato so jo nasadili na kol, tega pa zataknil pred sultanovim šotorom. Medtem so nekateri branilci vžgali smodnik v stolpu tako, da je hkrati z njim pognalo v zrak tudi mnogo janičarjev. Veliki vezir Mehmed paša Sokolović je naslednjega dne poslal glavo Zrinjskega v avstrijsko cesarsko taborišče. Glavo so kasneje pokopali v družinsko grobnico v Čakovcu.

Med obleganjem Sigeta, ki je trajalo pet tednov, je turška vojska izgubila 10.000 konjenikov in 7000 janičarjev-pešcev. Branilci so svoja življenja drago prodali. Turki so nato mesto močno utrdili in v njem pustili večjo posadko, njihova glavina pa se je vrnila v Beograd, kamor je prispel tudi Sulejmanov naslednik Selim II. Takrat šele — 3. oktobra — so vojski povedali, da Sulejman ni več živ.

Odpor pri Sigetu je za tisto leto omrtvil turške operacije na Madžarskem. Kljub temu pa je avstrijska vojska še nadalje bila nedelavna in ni izkoristila ugodne priložnosti za napad na oslabilenega nasprotnika.

Stjepan Kerečin

Fotografija z vprašanjem

Prejeli smo odgovora na vprašanje, kaj predstavljata fotografiji iz 6. in 7. številke »TV 15«. Fotografijo iz 6. številke nam pojasnjuje Krišpin Ogris, Podhom 58, p. Gorje pri Bledu: »Slika je nastala leta 1944 v vasi Srednja Radovna. Predstavlja borce zaščite Jeseniškega okrožnega komiteja, kurirje in aktiviste. Od leve proti desni stoje Vinko Humer, Marija Kunšič, Jože Rekar, Julka Ogris in tovariš iz Žirovnice, katerega imena se ne spominjam. Sedi Franc Kunšič, zadnjemu pa ne vem imena.« — O fotografiji iz 7. številke »TV 15« nam je pisala Jana Hojkar, Vevče 36, p. Polje pri Ljubljani: »Na sliki so borci protiletalske obrambe 2. odreda 14. divizije na Jelovem vrhu ob razdeljevanju kosila. Nad kotlom z zajemalko je moj pokojni mož Drago Hojkar, kapetan 1. klase.« — Bralce prosimo za podatke tudi k današnji fotografiji.

V zadnjem času vse pogostejše slišimo in razpravljamo o pomenu civilne zaščite pri varstvu pred naravnimi nesrečami ter o ukrepih, ki jih izvaja ta organizacija za preprečevanje materialnih in človeških žrtev. Obenem pa tudi ugotavljam, da zlasti širša javnost, pa tudi sami obvezniki civilne

davani, ki so po krajevnih skupnostih ter delovnih organizacijah.

Uposabljanje obveznih reševalnih enot pa je seveda poglavje zase zaradi potrebe po čimvečji strokovnosti in učinkovitosti. Ze pri začetku organiziranja posameznih ekip je potrebno izbirati vanje sposob-

konkretiziran, vendar sam po sebi še ne zagotavlja uspeha tečajev. Ta je lahko posledica cele vrste okoliščin, predvsem pa izvajanja in organizacije tečajev in usposobljenosti predavateljev.

Tečaje je moč prirejati na zelo različne načine, kar je odvisno od razmer in možnosti.

univerzi največkrat le teoretiško, to se pravi brez upoštevanja razmer vsakega podjetja ali ustanove ter skoraj povsem brez praktičnih vaj.

V zadnjem času se uveljavlja nova oblika tečajev za reševalne enote. Organi narodne obrambe prek predavateljskega aktivna kot administrativni

Kako usposobiti enote civilne zaščite

zaščite. ne poznajo nalog in ustroja svoje organizacije.

Pri tem pa je potrebno poudariti, da je zelo važna za zmanjševanje posledic naravnih nesreč zlasti seznanjenost celotnega prebivalstva z glavnimi postopki in dolžnostmi. Zlasti to velja za potres, ki lahko kdaj prizadene naše mesto. Posebno je pa važno, kako so usposobljeni obvezniki reševalnih enot za takojšnje ukrepanje.

Zadnje čase smo začeli temu vprašanju posvečati več pozornosti. Prebivalstvo se seznaja s postopki in ukrepi prek pre-

ne in pripravne ljudi, vendar je tudi kasneje potrebno dodatno urjenje.

To poteka prek ustreznih tečajev, praktičnih vaj in poskusnih mobilizacij. Tečaji in praktične vaje potekajo po doletenem učnem programu, ki je razdeljen na dva dela, splošnega in posebnega.

Splošni del vključuje gradivo splošnega pomena za vse reševalne enote kot so organizacija in naloge civilne zaščite, prva pomoč, sodelovanje posameznih enot in podobno.

Posebni del programa, ki je razdeljen po službah, pa vključuje gradivo, ki obravnava odrejene naloge in postopke posameznih enot ter njihov organizacijo. Gradivo posebnega programa naj bo tudi prilagojeno konkretnim razmeram jetij in procesa proizvodnje.

Omenjeni učni program je sicer strokovno obdelan in

Teoretično je pričakovati, da je največji uspeh, če bi bili tečaji za vsako podjetje ali ustanovo posebej. Tako bi lahko upoštevali kar največ prilagajanja razmeram. V takih primerih bi morali biti predavatelji vodje posameznih reševalnih enot, toda na žalost je to praktično skoraj nemogoče izvajati, saj bi jih bilo treba pred predavanji strokovno usposobiti.

Prav tako pa tečaje lahko organizirajo delavske univerze po občinah. Tak način je zelo uspešen in sprejemljiv zlasti za podjetja in organe narodne obrambe. Zato ga tudi najbolj pogosto uporabljajo. Delavske univerze zagotavljajo tudi splošne predavatelje, oskrbijo organizacijo, narodna obramba pa posreduje programe, strokovna ponazorila in učila.

Pri tem pa je pomanjkljivost, ker so tečaji pri delavski

priljubljeni sami organizirajo tudi tečaje. Taka oblika se je do zdaj uveljavila v Celju in v občini Ljubljana-Center.

V letošnji zimski izobraževalni sezoni, ki je kot tudi druge zimske najprimernejši čas za tečaje, je tudi uprava za narodno obrambo pri mestnem svetu v Ljubljani sklenila sama prirejati tečaje prek predavateljskega aktivna, sestavljenega iz strokovnjakov za civilno zaščito.

Prednost prirejanja tečajev v izvedbi organov narodne obrambe je zlasti v nizkih stroških. Posebno zdaj, v izvajanju reforme, je treba upoštevati, da se nekatera podjetja bijejo s težavami. Zato je treba vsa sredstva kar najbolj izkoristiti. Zato so podjetja zadnjo obliko organizacije tečajev in usposabljanja podjetja sprejela kot najbolj ustrežno. **PETER ZORKO**

POJEM ELEGANCE SO KRAVATE *terital*
TOVARNE *Svilanit* KAMNIK

SODOBNA OBRAMBNA VZGOJA IN LJUDSKA ZAŠČITA

DRAMA V HAMMELBURGU

Nemci so 30. marca 1945 objavili sporočilo, da so v bližini mesta Hammelburga uničili neko ameriško oklopno divizijo. Človek kaj takega sploh ne bi mogel verjeti, saj so takrat zavezniški nezadržno napredovali in Tretji rajh je bil že tik pred padom. V sporočilu pa je le bilo nekaj resnice, čeprav jo je nemška propaganda močno napihnila. Uničeno oklopno divizijo je dejansko predstavljalo le 293 vojakov in oficirjev 4. oklopne divizije iz znane Pattonove 3. armade. Naloga, ki so se je bili lotili ti fantje, je bila drzna in plemenita ter je zelo malo manjkalo, da je niso opravili s popolnim uspehom. Končala pa se je, žal, tragično.

Potem ko je general Patton prebil Siefridovo črto in prodrl čez Ren, je sklenil, da svojo 3. armado preusmeri nekoliko severneje. Da bi sovražnika spravil v zmotno, je general Patton, kot je to že večkrat storil, pripravil posebno divizijo. Stavil je na manjši odred, v katerem je bilo 293 vojakov in oficirjev ter šestdeset tankov in štirideset drugih vozil, in ga poslal proti vzhodu. Odred je imel dve nalogi: pri Nemcih vzbuditi vtis, da se zavezniška ofenziva razvija proti vzhodu, in prodreti do mesta Hammelburga, ki je bilo oddaljeno kakih 800 km od fronte, ter iz tamkajšnjega taborišča osvoboditi nekaj tisoč ujetnikov. Kasneje, ko odred svoje naloge ni opravil, so krožile tudi zlobne vesti, da je šlo še za tretjo, mogoče najpomembnejšo nalogo: iz ujetništva osvoboditi polkovnika Watersa, Pattonovega zeta. To se je mnogim zdelo toliko verjetnejše, ker se je akcije udeležil tudi Pattonov pribočnik.

Odred je prešel frontno črto 27. marca približno opolnoči in po najkrajši poti krenil naravnost proti Hammelburgu. Se pomnoči je odred razbil neorganizirani odpor sovražnikovih posadk v mestcih, skozi katere je divjal. Približno na pol poti so Američani srečali neko manjšo nemško kolono in pri tem uničili dvajset tankov. Nepričakovani prodor ameriškega odreda je med Nemci povzročil hudo zmedo, tako da je Američanom kar mimogrede, ne da bi se jim bilo treba ustavljati, uspelo uničiti sovražnikov oklopni vlak, ki je bil poln topov, in še nekaj drugih železniških kompozicij z vojnimi materiali. Nemško poveljstvo ni vedelo, ali gre za kak večji napad, ali pa je to le navađen naskok. Po deseturni vožnji je odred prispel še povsem blizu cilja in je spetoma iz nekega manjšega taborišča osvobodil kakih sedemsto ruskih vojnih ujetnikov. Dotlej odred ni imel skoraj nobenih izgub. V samem Hammelburgu pa se je odred ostro spopadel z neko nemško protitankovsko enoto. Po dveurnem spo-

padu se je sicer prebil v mesto in v taborišče, kjer je zlomil odpor taboriščne straže, vendar je imel občutne izgube. Naključje je hotelo, da je edini ujetnik, ki je bil pri tem huje ranjen, bil prav polkovnik Waters.

Osvojitev taborišča pa je bil zadnji uspeh tega odreda. Nekaj dragocenih ur je izgubil pri navdušenem medsebojnem pozdravljanju ujetnikov in osvoboditeljev. Iz taborišča so osvobodili več kot pet tisoč ujetnikov, med katerimi je bilo kakih 1500 ameriških oficirjev.

Zvečer se je odred vračal nazaj proti zahodu. Z njim so šli tudi osvobodjeni ujetniki, medtem ko so bolnike naložili na vozila. Vrnitev pa ni bila več tako uspešna. Že v Hammelburgu so spet naleteli na nemško protitankovsko zasedo in pretrpeli nove izgube. Večji del pravkar osvobodjenih ujetnikov se je vrnil v taborišče, da tam čaka na svojo nadaljnjo usodo,

65 najodločnejših oficirjev je ostalo pri odredu. Ta je sprejmenil smer, da bi se tako izognil Nemcem, ki so pripravljali odločen obračun z drznim napadalcem.

Goriva in municije je že močno primanjkovalo, tanke so Nemci uničili, vojaki so bili povsem izčrpani, mnogo pa jih je bilo tudi ranjenih. Spet so se srečali s sovražnikom in po tem spopadu se je odred zmanjšal na četrtno Komandantu ni preostalo nič drugega, ko da je ukazal uničiti vozila, ljudi pa je porazdelil na manjše skupine, ki naj se skušajo posamič prebijati čez frontno črto k svojim. To pa se je posrečilo le nekaterim skupinam. Med tistimi, ki so se rešili, ni bilo komandanta Bauma. Ko je bil ta tretjič ranjen, je padel Nemcem v roke. Enako usodo je doživel tudi Pattonov pribočnik major Stiller.

Ceprav odred ni mogel rešiti ujetnikov, je kljub temu, da je

bil uničen, prizadejal Nemcem velike težave. Komandant nemške armade je pobesnel, ko je bil zvedel, da se za vso to zmedo ima zahvaliti le majhni skupini drznih vojakov. Nemška propaganda, ki si je vselej prizadevala, da celo najmanjši uspeh izkoristi za svoje namene, je uničenje tega odreda spremenila v uničenje celotne oklopne divizije.

Le deset dni kasneje, 6. aprila 1945, pa je 14. oklopna divizija iz 7. armade dokončno osvojila Hammelburg. V taborišču je našla le še sedemdeset ameriških ujetnikov, med njimi tudi hudo ranjenega polkovnika Watersa.

Nesrečni Pattonov zet polkovnik Waters, ki so ga bili ujeli v Tunisu že februarja 1943. leta, je doživel čast, da ga je general Patton v bolnišnici odlikoval s »Srebrno zvezdo« in »Hrastovo vejico«. Zlobni jeziki pa so po izročitvi teh odlikovanj imeli še več povedati kot dotlej.

POLAGANJE KABLA Z LETALI IN HELIKOPTERJI

V Združenih državah Amerike imajo letala in helikopterje s posebnimi dodatnimi napravami za polaganje telefonskih kablov. Ta način vzpostavljanja telefonskih zvez prihaja do veljavne zlasti v primerih, ko gre za hribovito in težko prehodno zemljišče, pa tudi po zemljišču, ki bi bilo okuženo sprico delovanja nasprotnikovega kemijskega, bakteriološkega in atomskega orožja. Velika prednost polaganja telefonskih kablov z letali in helikopterji je tudi v tem, da gre delo hitreje od rok in je zanj potrebno manj delovne sile kot sicer.

Letala in helikopterji, ki jih imamo v te namene, so opremljeni s posebnimi bunkerji različnih tipov in velikosti, v vsakem izmed njih pa so koluti s kablom. V spodnjem delu bunkerja sta dve odprtini, skozi kateri pri odmotavanju drsi kabel. Na vsakem kolutu je namotano 800 m kabla.

Ameriški strokovnjaki menijo, da za telefonske pogovore in oddajanje šifriranih informacij prek elektronskih aparatov prihajajo v poštev le večkanalni sistemi in da je treba te kable čimhitreje polagati za napredujočimi enotami. Laboratorij za mednarodne telefonske in telegrafске zveze je na podlagi takšnih zahtev in naročila korpuse za zveze začel misliti na poseben koaksialen kabel, ki bi ga bilo moč tako zložiti, da bi bil uporaben tudi pri polaganju z letali ali helikopterji.

Novi koaksialni kabel je dvo-

žilni z 48 kanali. Je izredno lahak, saj kilometer tega kabla tehta le 56 kg. Razen tega pa je tudi zelo prožen, trden, zavarovan pred vlago in z vsemi ustreznimi električnimi in mehanskimi lastnostmi.

Poročajo, da so na Aljaski s pomočjo helikopterjev vzposta-

vljali telefonske linije med raznimi do dvajset kilometrov oddaljenimi naselji. Bobne s telefonskim kablom so obesili pod helikopterje z zunanje strani na osi, opremili pa so jih s posebnimi zavorami in tako uskladili vrtenje bobna s hitrostjo helikopterja.

Ob 50. obletnici oktobrske revolucije razpisuje uredništvo »TV 15« nagradni natečaj

ODMEVI OKTOBRA

Pod tem skupnim naslovom želi uredništvo zbrati čimveč kvalitetnih sestavkov — zlasti literarnega in memoarskega značaja — o odmevih velike oktobrske revolucije v naši domovini, tj. o revolucionarnih dogodkih pred petimi desetletji v Sloveniji in o boju našega delavskega razreda med obema vojnoma. Razen tega sodijo v okvir natečaja tudi spomini še živečih udeležencev oktobrske revolucije.

Za najboljše sestavke so določene naslednje nagrade:

1. nagrada	1.000 N-din
2. nagrada	700 N-din
3. nagrada	400 N-din

Poleg nagrade bo uredništvo izplačalo avtorju tudi običajen honorar.

Nenagrajene prispevke, ki bi prišli v poštev za objavo v listu, bo uredništvo odklopilo, neustrezne pa vrnilo avtorjem. Zaželeno je, da dolžina sestavkov ne presega deset razprto tipkanih strani.

Sestavke bo ocenila žirija, ki jo bo imenovalo uredništvo »TV 15«.

Sestavke pošljite v dvojniki in v zapечатeni kuverti s šifro na naslov: Uredništvo »TV 15«, Ljubljana, Beethovnova 10. Kuverta naj bo označena tudi z naslovom natečaja: »Odmevi Oktobra«.

Rok za dostavo prispevkov: 1. september 1967.

Uredništvo »TV 15«

OBVESTILO

Vabimo rezervne oficirje in podoficirje kot tudi vse druge občane, ki jih zanima vojska veda, naj se udeležijo predavanja tovariša Ivana Franka, ki bo dne 12. III. 1967 ob 10. uri v gledališču »Tartini«.

Tovariš Franko bo predaval o vojni v Vietnamu in atomskem orožju sedanjosti, po predavanju pa bodo v dvorani predvajali dokumentarni film.

Komisija za ZROP pri občinskem odboru ZZB PIRAN

Partizanska ljudska pesem

Naročilo

Jutri se bo spet grom topov razlegel prek ravni...
V boj zvihrali bomo nov
— zemljo bo pojila kri.

Morda tudi mene vihar pokonča...
Morda, a kaj pač to del!
Saj mnogo še borcev naš Tito ima,
ki hrabro jim bije srce.

Tovariš, če jutri se dogodi,
da v boju objame me smrt,
naj solza očesa ti ne kali,
ne klone ti duh potrt!

Izpolni mi eno, poslednjo željo,
ko vrneš v domačo se vas,
ko plavalo bo v radosti srce,
v radosti žarel ti obraz:

mamico mojo pozdravi lepo,
ki pustil sem samo domo.
Povej ji, vedno sem mislil na njo
in ljubil jo iz vsega srca.

Da jaz ti pošiljam to prošnjo toplo —
naj za menoj ne joče nikar!
Ponosna na sina naj svojega bo,
ki padel za bogato je stvar.

To pot objavljamo dva prispevka. Pesem »Naročilo« je napisala v času narodnoosvobodilnega boja mati treh padlih partizanov iz Spodnje Trebuše. Zanima nas, kdo je bila ta mati in v kakšnih okoliščinah je pesem nastala. — »Akcija na progi« pa je pesem Marije Stare-Butinarjeve, ki je kot partizanka napisala še več podobnih pesmi na partizansko tematiko. Staretova je imela v začetku vojne svojo gostilno na Brdu pri Ljubljani. In prav v njeni hiši so partizanski tiskarji zgradili znano ilegalno tiskarno »Podmornica«. Njene pesmi so večinoma prigodniškega značaja, neposredne in pobarvane z vedrostjo in humorjem.

Akcija na progi

(Aprila 1943)

Ponoči tam ob progi
čakamo na vlak.
Vsak ugiblje, kaj bo notri
morda bo — tobak?!

Rifelj naš to je junak,
v roki vrv drži,
ko pred sabo vidi vlak
skrčil je pasti.

»Tresk« in »dum« naenkrat počí,
ko miner potegne vrv,
stroj se nagne, iz tira skoči,
vlak se zvije kakor črv.

Zdaj tovariši, na delo,
to je naše vse.
Ze odpiramo vagone
in dobimo — lešnike!

O, pa tudi jajc in sliv,
vsega je dovolj
in povelje si dobil,
nosi cel zaboj.

Kar odnesti nismo mogli,
vse požgali smo,
naj se jajca za fašiste,
tja do jutra spečejo.

Mimi Stare — Butinar

DRAGO KUMER:

Ponikvani še znajo orati ledino

Zjutraj se vrnem iz skrivališča. Komaj dobro sedem in si hočem malo oddahniti, že nekdo zakriči: Nemci! Hotel sem se izmuzniti pri zadnjih vratih. Halt! se zadere Nemec. Na, pa bo po meni. So bili v vasi partizani? so hoteli vedeti. Seveda so bili! sem zatrjeval. Koliko? Strašno dosti in grozno so bili oboroženi, sem rekel. Potlej pa sem jim natvezil, da doli pri sosedu krava kotí in da moram hitro na pomoč. Še dobro, da so mi verjeli, zakaj jaz sem jim srečno ušel...

Ja, pa se je zgodilo, da je žena ležala v postelji s tri dni starim otrokom, ko so prišli Nemci, zaregljalo je okoli vasi. Zena je v strahu pograbila otroka in se z otrokom povlekla v klet. Potem pa, ko so Nemci odšli, smo revo našli v nezvesti. Pa je k sreči prišel mimo partizanski zdravnik in ji dal nekakšna zdravila, da si je spet malo pomogla. No ja, pa saj je bilo še dosti takih reči, nič kaj prijetnih...

In potem sva se znašla v svobodi, ko je bil možakar nekaj let predsednik OF, potem spet predsednik ZB, pa občinski odbornik, predsednik KO in precej let predsednik šolskega odbora in tako naprej. Mož ima tudi nekaj odlikovanj, sedaj pa, tako zatrjuje, bo moral počasi izpreči, saj človek navezadnje ni stroj, pa tudi železo končno odpove...

Taka je Jezernikova zgodba iz Ponikve, ki pravi, da se mu je narodilo desetero otrok, pa vsi od grunta beže, zakaj ta reč je za mlade ljudi vedno manj zanimiva. Škoda, da ima en rod tako kratko življenje...

Spet stopim na hrib in se razgledujem: sami griči in dolnice, gozdčiči, travniki, njive, planine, sama bakreno rdeča ilovica. To romantično naselje je sestavljeno iz tehle zaselkov: Gornja Ponikva, Spodnja Ponikva, Studence, Kale in še katero, ki jim trenutno ne vem imena. Pokrajina pa kot nalašč ustvarjena za partizansko življenje. In tam gori po cesti prihaja žena. Drobna je v svoji postavi in koža na rokah je nagubana, kakor je naguban ves njen obraz.

— Dober dan, mati! Kam pa tako hitro, kam?

Postoji, roki potisne v boke, zajame sapo in pogleda na hrib. — V trgovino moram. Včasih smo morali po vsako malenkost v dolino, zdaj nam vsaj tega ni treba. O, tudi pri nas se je po vojni kar precej spremenilo, to pa, da se je. Vi pa niste od tod, kaj?

— Vašo partizansčino bi rad malo popisal, saj se še spominjate tistih dni, kaj?

— Ježeš, saj je res bilo hudo. No, pa je le minilo. Ta presneta vojna. Seveda se spominjam. V naši kleti je bila javka, pa ranjence smo skrivali, pa naš tamlajši je bil v hosti. Eh ja, vojna je res hudo zlo...

— Mati, kako pa ste pred vojno živeli?

— Živel, seveda smo živeli prikima ženica. Tako pač: nekateri dobro, mnogi bolj piškavo. In v cerkev smo pridno hodili in molili, molili... Pa o komunistih so nas strašne reči učili. O Nemcih pa smo slišali, da prinašajo tudi revnim življenje. Preklemana pokveka, ta vrbenci Hitler je ves svet na glavo postavil! Pa ko je prišla ta drhal, je res bilo malo lepše živeti. In se je hudirjevo naglo na slabše zasukalo. Jaz jim nisem dolgo verjela; kateri pa so že bili vroči, kateri... Pa takih ni bilo dosti... Ko pa mi je trinštiridesetega partizan stopil v hišo, mi je bilo pri duši, ko da me je kap po srčni strani pritisnila. Menda pol ure še ust odpreti nisem mogla. Eh, pa tega nikomur ne pravite. O, potlej pa sem mu dala jesti, to pa, da sem mu dala. In potem je večkrat prišel in še drugi so prišli. In vsem sem dala, saj niso bili nerodni. Kako bi jim ne dala, ko pa so bili naši... Mhm, sami mladi fanti... No, pa adijo, moram v štacuno, če ne mi jo še zaprejo...

Gledam za priletno ženico, še vidim njene oči, ves njen obraz in začutil sem v njej pravo kmečko dobroto.

Potem berem iz napisane kronike: Prvi bunker na območju Ponikve je bil v gozdu Franca Jezernika. Narejen je bil spomladi leta 1944 po nalogu partizana Miška; bunker je sedaj popolnoma zasut. Drugi bunker je bil zgrajen v gozdu Mihaela Vasleta. Dolg je bil približno 5 metrov, širok 4 in visok 3 metre. Prvi bunker je služil kot shramba sanitetnega materiala, drugi pa je bil varno pribežališče partizanov-terencev. Skrivališče živil, predvsem kekvov, ki so jih pekli mladinke iz Ponikve, je bilo v kleti kmeta Ivana Razdevška. Ob hajki januarja 1945 je bilo skladišče odkrito, zato so kmetu pobrali prekaljeno meso in ves uporaben živež. Bolniška soba je bila v enem izmed šolskih prostorov; bolničar da je bil Ivan Rezman, pomagali pa so mu člani OF odbora in mladinci. V šoli je bila tudi kuhinja za ranjence ter prenočišče štabov skozi Ponikvo idočih edinic.

Nadalje piše: Prva javka je bila pri Mihaelu Vasletu, Ponikva 33. Sem je zahajal sekretar Šaleškega okrožja tovariš Janko Verdel, sem so redno prihajali kurirji TV-34 in tako imenovane Jurčkove linije ter mnogi drugi partizanski funkcionarji. Potem navaja kronist, da je bilo na Ponikvi še okoli petnajst drugih javk, pri hišah, ki so bile do kraja zanesljive po ljudeh in dohodih.

Na Ponikvi pa so bile tudi partizanske delavnice. Prva je bila, tako piše kronist, pri Martinu Jezerniku, Ponikva št. 19. Bila da je tukaj čevlarska delavnica in to že od septembra 1943. Tod so izdelovali novo in popravljali staro obutev predvsem za enote VDV in borce Tomšičeve brigade. Naredili in popravili so preko tisoč parov obutve. Druga čevlarska delavnica pa je bila pri Rafaelu Jezerniku, le da je delala v manjšem obsegu. Na Ponikvi je bila tudi klavnicna in to pri Adolfu Jezerniku, Ponikva št. 34. V tej klavnicji so zaklali približno sto glav goveje živine in to največ za tomšičevce in borce VDV enot, seveda pa tudi za domačine.

Tudi o terorju je precej zapisanega, o grdih stvareh, ki so jih tudi na Ponikvi kruteži zagrešili. Po mitingu, ki ga je priredila Tomšičeva brigada 8. septembra 1944, so odpeljali Jezernikovi Pavlo in Angelo. Potem še istega dne Mihaela Vasleta. Aretiran je bil posestnik Ivan Razdevšek, ki je bil star že preko petdeset let. Mučili so ga v Starem piskru, nato pa je umrl v taborišču Dachau. Njegov sin Franci je bil kot partizan zajet v Zgornji Savinjski dolini. Tudi on je romal skozi mučilnice Starega piskra, potem pa so ga obesili na Frankolovem; bil je najmlajši med sto obešenimi.

NADALJEVANJE

POJEM ELEGANCE SO KRAVATE terital
TOVARNE-Svilanit KAMNIK

KESANJE ALI HINAVŠČINA?

Ko so na nürnberškem procesu obtožence seznanili, česa jih svet obtožuje, so jih drugega dne razprave pozvali, naj povedo, ali so krivi ali ne. Vseh enaindvajset največjih nacističnih kolo- vodij je odgovorilo: »Nisem kriv.«

Pozneje je bilo še veliko manjših procesov, na katerih so prihajala na dan včasih še hušja grozodejstva. Odgovori ob- tožencev pa so bili vseskozi isti: »Nisem kriv, nič nisem vedel, nisem vedel, da so morili Žide, Ruse, Poljake, Jugoslovane...«

Kdor je le deloma priznal krivdo, se je izgovarjal na opravljanje uradnih dolžnosti.

Izgovor je bil za nacistične premeten: vsega naj bi bil kriv fuhrer Adolf Hitler. Toda Hitler je nekaj dni pred kapitulacijo svojega »večnega rajha« naredil samomor, zato je bilo lahko nanj valiti krivdo in odgovornost.

Od časa do časa so v dnevnem časopisju vesti, da so tu in tam obsodili kakšnega nacističnega zločinca, ki je menil, da bo čas zabrisal rane in da bo človeštvo pozabilo na grozodejstva.

Pred leti so Izraelci ujeli Eichmanna. Tudi on se je izgovarjal na opravljanje dolžnosti. Sami Nemci so si izmislili besedo, ki opredeljuje takšne vojne zločince, ki si pravzaprav niso uma- zali s človeško krvjo, zato pa so za pisalno mizo ukazovali, imenujejo jih »Schreibtischmörder« (morilce za pisalno mizo).

Tri takšne »morilce za pisalno mizo« so pred kratkim obsodili v Münchnu. Na zatožni klopi so se znašli Wilhelm Harster, Wilhelm Zopf in Gertrude Slotke. Prvi je bil med vojno poveljnik gestapa na Nizozemskem, drugi je bil najprej njegov pomočnik, nato pa njegov naslednik (ko je Harster odšel v Italijo), tretja pa je bila »računovodkinja smrti«. Sodišče jim je sodilo samo zaradi deportacij okoli 90.000 nizozemskih Židov v koncentracijska taborišča. Med temi deportiranci je bilo tudi dekletce, katere dnevnik, ki so ga našli pozneje, je znan vsemu svetu, Anne Frank. Kot ogromna večina nizozemskih Židov se tudi Anne Frank ni vrnila iz koncentracijskega taborišča.

Razgledi s 46. vzporednika

Fsesovski generalmajor Wilhelm Harster, ki je bil do sep- tembra 1943 poveljnik gestapa na Nizozemskem, je svoje delo opravljal vestno in v veliko zadovoljstvo predstojnikov. Skrbel je, da so bili transporti vedno polni Židov. Pozneje so ga poslali v Italijo, kjer so mu rekli »Ciahov varuh« (ba je nadzoroval delovanje Mussolinijevega zunanjega ministra). Zanj tudi trdijo, da je bil eden glavnih posredovalcev, ki so se s pred- stavnikih ameriške vojske pogajali o pogojih za predajo nemških čet v Italiji. Harsterja so leta 1947 obsodili na Nizo- zemskem. Dobil je dvanajst let ječe, toda že leta 1955 se je smel vrniti v »Vaterland«, kjer je kmalu dobil visoke funkcije — kje drugod, če ne na Bavarskem! Doktor Wilhelm Harster se je prerinil v bavarsko vlado: postal je najprej svetnik, pozne- je pa višji svetnik v bavarski vladi. V Münchnu je bil nadvse spoštovan mož. Toda nekaj se je začelo šušljati o njegovi na- cistični preteklosti in dr. Harster je leta 1963 odšel v predčasni pokoj. Kmalu nato se je znašel v zaporu in pred dnevi so ga obsodili.

Wilhelm Harster je bržkone prva izjema med obtoženimi na- cisti. Sodnikom je priznal, da je vedel, kaj se dogaja z Židi, ki jih je pošiljal v koncentracijska taborišča, toda storiti ni mogel ničesar. Če bi se o tem hotel pogovoriti s svojim prvim pred- stojnikom, bi ga ta ubil. Tako pravi Harster.

Svoja grozodejstva je priznal tudi Wilhelm Zopf. Tudi on je vedel, kakšna usoda čaka Žide, toda tako zelo je »zaupal« Harsterju, da ga vest ni pekla.

WILHELM HARSTER IN WILHELM ZOEPF MED OBRAVNAVO

Toda Harster in Zopf sta vsaj priznala. Vprašanje je, ali so njuna priznanja prišla od srca (skoraj neprimerno je govoriti o srcu!), ali pa sta vse to storila iz hinavstva, da bi se izognila kazni, češ da je pol oproščeno tistemu, ki prizna.

Toda njuna sodelavka Gertrude Slotke je bila drugačna. Nekdanji nacistični poglavarji bi bili ponosni na njeno vedenje pred sodiščem. Govorila je, da ni vedela, kaj se dogaja z Židi in da je le opravljala svojo dolžnost. Imela da je toliko dela, da ga je komaj opravila. Ko ji je tožilec oporekel, da si je na moč prizadevala, da bi Žide s tujim državljanstvom proglasila za nizozemske Žide, samo da ne bi imela »preglavice« pri pošiljanju v taborišče, je molčala.

Harsterju so med drugim pokazali dokument — to je bil proces brez prič, vrstili so se le dokumenti, saj je šlo za »mo- rilce za pisalno mizo« — iz februarja 1942. Na njem je tudi njegov podpis. Nekaj pred tistim je bila slovit »Wannsee — Konferenca«. Takrat je Heydrich povabil k sebi »strokovnjake« za židovsko vprašanje, da bi si razdelili delo, ga uskladili in izvedli »Endlösung« (besedna krinka »končna rešitev« za pokol Židov). V protokolu konference je med drugim pisalo: »Namesto izseljevanja je zdaj na vrsti kot nadaljnja mogoča rešitev eva- kuacija Židov na Vzhod, v kar je fuhrer še privolil. Te akcije je treba pojmovati samo kot zasilne možnosti, vendar bomo tu že nabrali tiste praktične izkušnje, ki so zelo potrebne za do- končno rešitev židovskega vprašanja. Dokončno reševanje židov- skega vprašanja v Evropi bo zajelo okoli enajst milijonov Židov.«

Toda ni mu bilo treba dokazovati. Harster je skesano skla- njal glavo in priznaval.

V sodni dvorani je završalo, ko je tožilec pokazal Zoepfu fotografijo. Rekel mu je, da je to »ena izmed sto tisoč duš, ki zdaj plavajo v teje dvorani«. Vprašal je, ali ve, kdo je na fotografiji.

Zopf je odgovoril, da ve, da je na sliki Anne Frank, da pa zanj ni vedel, dokler ni prebral njenega dnevnika.

Na vprašanje, kako so prišli družino Frank, ki se je tako dolgo skrivala na nekem podstrešju, je Zopf odgovoril, da jo je prijavil ovaduh.

Za to je dobil 5 florintov (tri tisoč starih dinarjev) »na glavos«.

Proces se je nadaljeval.

Naposled so izrekli sodbo: zaradi zločinov, povezanih z de- portacijo nizozemskih Židov v nemška koncentracijska taborišča, so bili obtoženi obsojeni takole: Wilhelm Harster na 15 let, Wilhelm Zopf na 9 in Gertrude Slotke na 5 let ječe.

»Premalo! Sramota!« so vpili v dvorani.

Ljudje, ki so ves čas procesa hodili pred sodiščem s trans- parenti v rokah, so se po obsodbi razšli.

Obrnil se je še en list polpretekle zgodovine.

STANE IVANC

Spet glas iz daljnih krajev

V lanski 39. številki, ki je izšla 4. oktobra, smo objavili članek »Prva ruska partizana v Sloveniji«. Več izvodov smo poslali tudi na razne naslove v Sovjetsko zvezo. Potem je podatke o Polunjinu in Favorskem objavil lani 26. novembra list »Komsomolska prav- da«. Na to objavo se je oglasila sestra pokojnega Polunjina, Ljud- mila, poročena Aškenazi, ki živi v Moskvi. Sporočila je, da so za Borisa dobili leta 1947 obvestilo od vojnega odseka, da je izginil brez sledu leta 1942 v okolici Stalingrada. Tako je po več kot 23 letih sestra zvedela, da njen brat ni izginil neke v nemških tabo- riščih ali padel na domačih bojiščih, ampak da leži v Jugoslaviji kot prvi sovjetski državljani, ki je pri nas prelil kri v skupnem boju proti fašizmu.

Favorski, preživeli izmed dvojice prvih sovjetskih partizanov pri nas, ki zdaj živi kot gradbeni inženir v mestu Tomari na Sahalinu, pa je imel o NOB v Sloveniji predavanje prek televizije ter vrsto nastopov po šolah, tovarnah in klubih. Naše uredništvo je preielo več pism uredništev sahalinskih časopisov, kjer se zanimajo za podatke o Favorskem. Časopis »Sovjetski Sahalin« je o Favorskem pisal že lani 9. maja, drugič pa 8. decembra. Tedaj je objavil tudi fotokopijo našega članka od 4. oktobra lani.

V prejšnji številki smo objavili tudi članek »Z Genadijem in Borisom k partizanom«. Pomotoma je izostalo ime avtorja tovariša Andreja Cvetka, ki je oba Rusa spremljal iz Celovca k slovenskim partizanom.

Pionirji se seznanjajo z zgodovino in kulturo svojega kraja

Jugoslovanske pionirske igre z naslovom »Kdo ve, kdo bolje zna« so dobile še eno zanimivo te- mo: »Kulturna in zgodovinska dediščina domačega kraja«. Na tem po- dročju sodelujejo — poleg društev prijateljev mladine in pionirskih od- redov — tudi združenja borcev in ZBZ. Novi obdobji Novo mesto. Že lanske jeseni sta obe občinski zvezi izdali skupno vabilo, naj pionirske organizacije skupaj z združenji bor- cev zbirajo zgodovinsko gradivo iz NOB v njihovih krajih. Takrat so se dementili, naj bi to delo končali do politja ter do konca JPI pri- pravili še razstave in ob zaključku prireditve »Pokaži, kaj veš o NOB svojega kraja«.

Posebna komisija je v začetku februarja obiskala vse osemletke v občini Novo mesto. Ugotovila je, da so se pionirji povsod resno lotili dela; med najboljšimi so pionirji z osemletke Prevole v Suhi krajini, kjer delajo v težkih razmerah, pa so kljub temu izvedli ves program in v polnih počitnicah celo pripravili razstavo.

Na Otočcu so delo opravili pio- nirji najvišjih razredov. Člani ZBZ so jim v veliki meri pomagali. Pio- nirji z Otočca so še povedali, da

marljivo skrbijo za spomenike iz NOB in za partizanske grobove. Po- gosto obiskujejo partizanske druž- ne. Izdajajo svoj časopis »Mlada rast«, v katerem objavljajo tudi spo-

mine borcev s tamkajšnjega območ- ja. Smarješki pionirji so med dru- gim zbrali nekaj zelo zanimivega tiskanega gradiva — še iz leta 1942. Tudi v Vavti vasi, Mirni peči, Smi- helu, Stopičah, Šentjerneju, Brus- nica, Dolenjski toplicah in še dru- go so pionirji zbrali dokaj zanimi- ve, in poučna gradiva o NOB in revoluciji v svojih krajih.

Komisija je ob zaključku prvega dela akcije — nazadnje je obiskala osemletko Katje Rupena v Novem mestu — ugotovila, da letošnje JPI odpirajo pionirskim odredom nove možnosti za krepitev slikov z revo- lucionarno preteklostjo. In kar je najbolj razveseljivo: bivši borci pio- nirjem pomagajo pri njihovem delu in obenem podživljajo dogodke iz- pred mnogih let.

M. T.

Ob 60-letnici Lada Kozaka

Pred kratkim je praznoval tovariš Lado Kozak, po domače in po partizansko Ladič, kar dva jubileja hkrati. Šestdesetletnico življenja in štiridesetletnico članstva v partiji...

Brat dveh pisateljev, Juša in Ferda, je tudi sam začel hoditi v šole, da bi se dokopal do izo- brazbe. Toda 1926 so ga zaprli zaradi komunističnega delova- nja, nato pa izključili iz gim- nazije. Da bi končal šolo, je od- šel v Čuprijo, potem pa mu je umrl oče in moral je ostati do- ma.

1929 je znova okusil zapor, vendar samo za 9 mesecev, ker se je znal dobro zagovarjati. Po izpustitvi je z denarjem, ki ga je prinašala gostilna njegove matere, podpiral in tudi pla- čeval izhajanje raznih marksi-

stičnih publikacij. Denarno je podpiral »Ljudsko pravico«, »Kmečko slovo« pa je skoraj v celoti plačeval sam.

Oba glasila sta močno razgi- bali množice, ki so postale podla- ga za Ljudsko, nazadnje pa tudi Osvobodilno fronto. To se je do- gajalo že dolgo pred letom 1935, ko je VII. kongres Kominterne sprejel načelo o povezavi komu- nističnih strank z množicami.

Med drugimi je tudi Lado Kozak hotel v Spanijo, pa ni smel zaradi važnosti političnega dela, ki ga je opravljal. Če bi bil odšel, bi bila partija izgu- bila najboljšo javko v gostilni »Straževal«, ki jo je podedoval po materi. Leta 1939 pa je go- stilno prodal in se popolnoma posvetil političnemu delu.

Leta 1941 je že junija odšel

na Dolenjsko, v šentjernejsko okolico, da bi jo politično pri- pravil za razmah partizanstva. Jeseni istega leta so ga poklicali nazaj v Ljubljano, 8. marca 1942 pa je znova odšel k partizanom v Dolomitski bataljon. Do zime 1942 na 1943 ga srečamo v Krimskem bataljonu kot na- mestnika komisarja, nato v not- ranjski okrožni tehniki, kjer je hudo zbolel. Naslednja leta je bil v komisiji za agitacijo in propagando CK KP Slovenije, nato je bil urednik »Kmečkega glasov«, referent za tisk, šef ti- skovnega urada prve slovenske vlade in spet urednik »Kmečke- ga glasov«.

Soborci želimo priljubljene- mu tovarišu še veliko srečnih dni!

Bizjakovemu očetu v slovo

Zemlja je zopet zagrnila grob člo- veka, ki se je v svojem življenju ves žrtvoval za našo socialistično domovino. Ne sa- mo to, uspelo mu je s svojo ženo — materjo vzgoji- — pet otrok, ki so postali že pred vstajo slovenske- ga naroda člani

KPS in SKOP. Bil je oče številne družine, ki se je v kapitalistični Ju- goslaviji borila za vrednote današ- njega dne.

Mi, ki smo se ob obisku njegovih otrok sestajali tudi z njim, ga ne bomo nikoli pozabili. Bil nam je oče, vzgojitelj in sve- tovalec. Njegova zavest je krepila meč mladih sil, ki so v praksi iz- vajale ideje marksizma. Sprčo vsega tega ni bilo nič čudnega, da se je, čeprav star 55 let, znašel v parti- zanskih vrstah že v letu 1941. Z močno zavestjo in naravno zdrav je s svojo ženo vztrajno klubovali ne- malim naporom. Po osvoboditvi se je vključil v tek novega življenja in se mu posvetil z vsem bistvom. Saj drugje ni znal.

In ko tako danes razpredam mi- sli o njegovem življenju in delu, si zaželim, da bi mu lahko še enkrat segel v roko in mu dejal: »Hvala ti za vse, kar si nam dal, da smo postali to, kar smo danes.«

Jože Ravbar

PRAVNA POSVETOVALNICA

Od aprila 1935 do novembra 1937 ste bili vpoklicani v ita- lijansko vojsko kot takratni italijanski državljani. Bili ste v Afriki, zato bi radi vedeli, ali do- se vam bo ta čas, ko ste bili

bili potem borec prekomorske brigade. Člen 149 zakona o pokojni- skem zavarovanju daje odgo- vor na vaša vprašanja. Po do- se vam bo ta čas, ko ste bili

Štetje vojaške službe v italijanski vojski

italijanski vojak v Afriki, štel v delovno dobo. Prav tako vas zanima, ali se vam bo od tega časa kaj odbilo na račun red- nega kadrovskega roka?

Med zadnjo vojno pa ste bi- li v specialnem bataljonu, na- to pri Angležih, ki so nekatere odpeljali v Kairo, druge pa v Constantine. Kako je s tem ča- som, ali se tudi ta šteje v de- lovno dobo? V Afriki ste se namreč pridružili NOV in ste

rovanci, bivši italijanski držav- ljani, ki so po mirovni pogod- bi iz Italije postali jugoslovani- ski državljani, pravico, da se jim kot posebna doba šteje ti- sti čas, ki so ga prebili kot ita- lijanski vojaki. In to čas, ki so ga prebili v vojnah na voja- ški dolžnosti, v internaciji ali ujetništvu do 8. septembra 1943. To pomeni, da se bivšim italijanskim državljanom šteje namreč pridružili NOV in ste

obdobje ne smatra samo čas vojnih operacij, temveč tudi čas predhodnih mobilizacijskih priprav, kakor tudi čas po kon- čanih operacijah do demobili- zacije.

Razumljivo je, da se šteje v pokojninsko dobo kot poseb- na doba tudi čas, ko so ga biv- ši italijanski državljani prebili med zadnjo vojno v specialnih bataljoni italijanske vojske. Seveda do 8. septembra 1943.

ali v Alžirijo. Ves ta čas se šteje kot posebna doba. Seve- da se ves ta čas šteje v dejan- skem, to je enojnem trajanju. Od takrat dalje, ko ste vstopili v NOV, pa se vam seveda čas šteje v pokojninsko dobo v dvojnem trajanju. Po izrecni določi pa se za bivše italijan- ske državljane od časa, prebi- tega na vojaški dolžnosti ali v ujetništvu, ne odbije čas voja- škega roka.

S SKUPŠČINE ZDRUŽENJA BORCEV MILAN ČESNIK V OBČINI VIČ-RUDNIK

NI JIM VSEENO, KDO BO ODBORNIK ALI POSLANEC

Na skupščini Zdrženja borcev Milan Česnik v ljubljanski občini Vič-Rudnik, ki je bila 20. februarja, so prišli močno do izraza tako aktivnost društva kakor tudi uspehi organizacije. Že iz poročila predsednika Tipiča je izhajalo, da so v odboru bile vse komisije res delavne, saj so npr. organizirali kino predstave za šolsko mladino na svojem območju. Predvajali so 8 domačih filmov s tematiko iz NOB in tako skrbeli za negovanje tradicij narodnoosvobodilne borbe med mladino. Skrb za članstvo je prišla močno do izraza prav s tem, da so za prvi maj in za dan republike obiskali skupno kar 61 starejših in bolnih tovarišev. Poskrbeli so tudi, da je 16 njihovih socialno šibkejših članov prejelo skupno 665.000 S-din pomoči. Za pomoč Vietnamu so med svojim članstvom zbrali 216.000 S-din. Njihovo delo pa močno ovira to, da nimajo lastnih prostorov.

Razprava, ki je sledila poročilu, je pokazala, da se člani ZB na tem območju živo zanimajo za probleme borcev, pa tudi za druge splošne družbene politične zadeve. Med drugim so ugotavljali:

O naših pravicah se v zadnjem času govori in piše kot o nekakšnih privilegijih, res pa je, da so borci v mnogih primerih v neenakem položaju nasproti drugim državljanom. Zlastno je, da moramo po 25 letih braniti tisto, kar smo dosegli že v pretekli dobi. Navajali so, da je v občini še 175 neurejenih stanovanjskih primerov bivših borcev in da je v letošnjem občinskem proračunu v ta namen določenih samo 20 milijonov. Zahtevali so, naj občinska skupščina določi za graditev stanovanj borcem 100 milijonov sta-

rih dinarjev. Pogovorili so se o kratenju pravic glede brezplačnega zdravljenja vojaških vojnih invalidov in izgovorili marsikatero pikro besedo na račun predčasnega in prisilnega upokojevanja in izoodrivanja borcev. K vsemu temu v precejšnji meri pripomore prav nepravilno tolmačenje pravic borcev v naših časnikih.

Ko je stekla beseda o pripravi na volitve, so ugotovili: Ni nam vseeno, kdo je poslanec ali kdo je odbornik. V občini je 8000 članov in zato imamo pravico, da izvolimo svoje predstavnike v skupščino.

Sprejeli so tudi obširen plan

dela organizacije za letošnje leto.

Tudi združenje VVI te krajevne skupnosti je imelo 23. februarja svojo letno skupščino. Pogovorili so se o poteku priprav za novi zakon o vojaških vojnih invalidih in protestirali proti temu, ker osnutek zakona ni bil poslan v javno razpravo. Naglašali so, da bi morali dobiti v razpravo vse predloge sprememb in dopolnitev invalidske zakonodaje, ker bi to tako lahko s svojimi predlogi preprečili zakonjevanje določil, ki nam jih zakon po eni strani daje, po drugi pa jemlje. In prav ob 25. letnici vstaje — tako so nagla-

šali — nam jemljejo pravice, ki smo jih imeli vsa povojna leta.

Pogovorili so se tudi o volitvah in sklenili predlagati občinski volilni komisiji dva kandidata. Opozorili so na potrebo zbiranja pomoči za Vietnam in postavili tudi vprašanje, kako se sklada s socialistično moralo in etiko to, kar v zadnjem času počno v raznih barih in v javnosti (strip-tease, playboy-zajčki, prikrite javne hiše, filmi sumljive vsebine itd.).

Prijetno so udeležence skupščine iznenadili gojenci Zavoda za slepo mladino, kjer je bila skupščina, s predvajanjem glasbenih točk. V. M.

Novost na področju ročne protetike

Minulo sredo sta trgovsko in uvozno podjetje »Sanalabor« in Zavod SRS za rehabilitacijo invalidov priredila v prostorih zavoda v Ljubljani demonstracijo nove mehanizirane ročne proteze, izdelka dunajske firme »Viennatone — electronic«. Delovanje proteze je obrazložil predstavnik firme gospod Hans L. Tesarik.

Mehanizirana podlaktina proteza z imenom »Miomot MT-2« je novost na področju protetične tehnike. Jeseni 1965 je firma Viennatone pričela proučevati vprašanje, kako izkoristiti moč električnih tokov iz mišice. Po dolgotrajnih laboratorijskih analizah in poizkusih so konstruirali napravo, ki okrepi tokove v mišicah podlakti in protezi omogoča premikanje.

Najprej strokovnjaki izmerijo, kje se na ekranu pojavljajo točke z najmočnejšimi tokovi.

Na določene točke namestijo pozlačene elektrode, ki so povezane z napravo za ojačanje tovalov, imenovano komandni ojačevalnik. Ojačevalnik ima vgrajen tudi akumulator z desetimi kadmijskimi členi. Elektrode in električni vodi so spravljani v tako imenovanem stroku — umetni podlakti. Kljub pomembnosti in številnim funkcijam, ki jih opravlja, je ojačevalnik majhna naprava, ki jo moremo nositi v žepu suknjiča.

Omenjeni strok z elektrodama se proti koncu nadaljuje v umetno roko. Mehanizem, obdan z okusno izdelano imitacijo roke, omogoča odpiranje in zapiranje roke. Naprava deluje v katerem koli položaju: nad glavo, za hrbtom in drugod; omogoča zelo natančno gibanje, na primer listanje po knjigi, prižiganje cigaret; nadalje omogoča dela, ki jih opravljajo mizarji, rezkalci in drugi ročni delavci. Tudi delovna moč roke je razmeroma velika: na demonstraciji smo videli, da je preizkuševalc z lahkoto dvignil težak stol. Posebna naprava onemogoča, izvesti podzavesten gib do konca, tako da se roka le zapre, odpreti pa se ne more več podzavestno. Za nošnje aktivke je npr. potrebno prste na umetni roki le skleniti, ne da bi potrebovali energijo iz akumulatorja. Naprava porabi pri največji obremenitvi okrog 4 vate. Akumulator je treba polniti vsak večer in se polni od 8 do 10 ur.

Firma »Viennatone — electronic« je že pričela serijsko izdelovati elektronske mehanične podlaktne proteze. Samo v Avstriji uporabljajo že okrog 100 aparatov. Predno naprava pride do kupca, mora za preizkus napraviti 50 tisoč gibov, da se vteče. Pravijo, da je življenjska doba aparata »dolga« okrog milijon gibov. V laboratoriju firme napravo stalno izboljšujejo, tako da invalidi z njo ne bodo imeli prav nobenih težav.

»Miomot MT-2« bodo izvažali tudi v Jugoslavijo. Trgovinski pogovori se bodo kmalu pričeli. —žč—

S skupščine ZB Šentvid-Podgora pri Ljubljani

Skupščina je bila podobna kot so tudi druge odraz najnovejših družbenih gibanj, sukala pa se je okoli nerešenih zadev bivših borcev, o katerih razpravljajo naša združenja že vrsto let. Naj navedemo nekaj podrobnosti:

»...Težko je za člana ZB, če nimaš stanovanja in te mečejo na cesto po 20 letih svobode.« Ali pa: »Že 12 let čakam na stanovanje, moj mož ga tudi ne bo nikoli dočkal, ker so ga že odnesli na pokopališče. Sin je moral na delo v Nemčijo, da si bo prislužil denar za stanovanje.«

»...Morala bi biti nekje meja, do katere bi lahko posamezniki dobivali plače. Zakaj se je nekje na Primorskem neki direktor odrekel prevelikih dohodkov?«

»...Vjesnik u srijedu je priobčil neko pismo, v katerem se nekdo pritožuje čez oddajo »Se pomnite, tovariši« v ljubljanskem radiu. Ostro protestiramo proti takemu pisanju.«

»...Veliko govorimo o vzgoji mladine. V gimnaziji pa je začel ravnatelj razdirati podstavek spomenika narodnemu heroju Kebetu, da bi spomenik prenesli ven, pred šolo. Člani posebne komisije so nato uredili, da je prišel kip nazaj in da so popravili avlo. Kaj pa bo takrat, ko ne bo več ZB, kdo bo takrat skrbel za spomenike?«

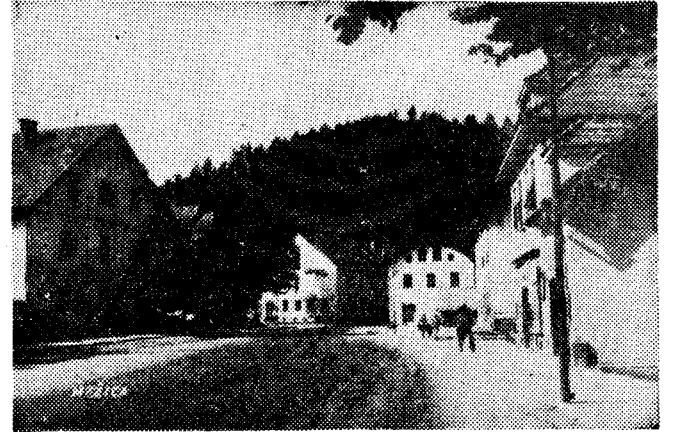
»...Obsojamo pisanje po časopisih, češ da so borci krivi primanjkljaja v skladih socialnega zavarovanja. Zakaj ne vidijo tega, da so v kartotekah najprej poiskali bivše borce in jih začeli upokojevati, čeprav so bili razmeroma še mladi in bi lahko še delali. Zakaj strože ne kaznujejo raznih poneverb, ki se povzpenejo v več deset milijonov?«

Združenje ima 459 članov. odbor je imel v pomoč pet komisij. Le da komisije za interniranje, deportiranje in zapor-nike sploh ni bilo...

Krajevnim organizacijam ZB, ZVVI in ZROP

Ko boste prirejali izlete za svoje članstvo, vas pričakuje gostoljubna Mežiška dolina. Peca, Smrekovec in ostale turistične postojanke vas bodo sprejele pod svoje okrilje. V modernem hotelu

»PECA« v Mežici

so vam na razpolago restavracija, kavarna in dvorana za razne prireditve in zabavo. Tujske sobe s kopalnicami za vsakogar, ki se dalj časa zadržuje v našem kraju.

Pridite — prepričajte se!

Obvestilo občinskim odborom ZROP!

Naknadno smo ugotovili, da ste prejeli v decembru 1966 pomanjkljive odtise naročnikov na »Vojaški informator«. V odtisu niso bili vsi tisti naročniki, ki prejemajo še časnik TV 15. To nerodnost je zakrivila adrema »Ljubljanski dnevnik«, ki je prevzela to nalogo. Na zahtevo posameznih občinskih združenj bomo ponovno poslali najnovejše odtise vseh naročnikov na »Vojaški informator«.

Komisija ZROP pri RO ZZB NOV
Uprava TV 15

Obvestilo bivšim borcem II. grupe odredov

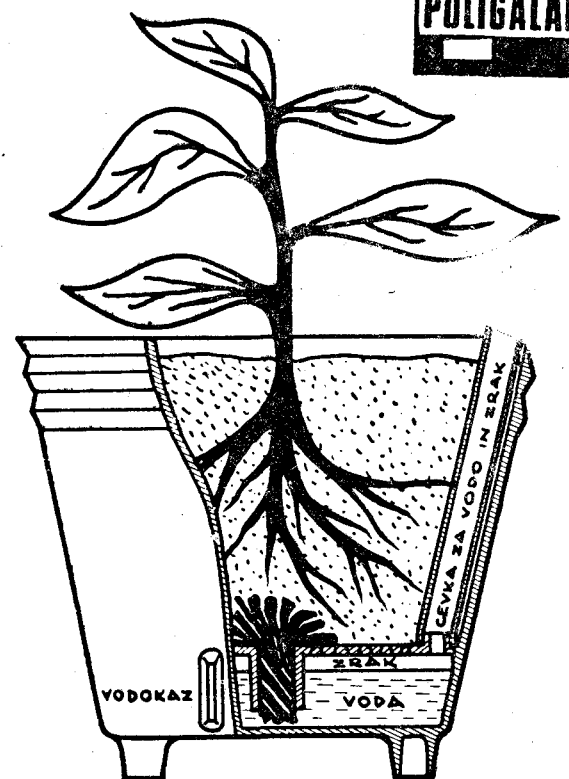
Praznovanje 25-letnice ustanovitve II. grupe odredov, ki bo letos 14. maja v Celju povezano s sprejemom domicila, bo imelo velik pomen, saj bo zajelo vse štajersko območje in bo hkrati praznovanje vsega partizanstva na Štajerskem. Odbor za organizacijo tega praznovanja želi poleg izvedbe obširnega programa urediti tudi natančen spisek živih, padlih in umrlih borcev II. grupe odredov.

V zvezi s tem naprošamo vse borce II. grupe odredov, da takoj sporoče svoje ime in primere ter točen naslov bivanja, zaradi izdelave spiska ter dostave vabila na zbor ob proslavi na naslov: **Občinski odbor ZZB NOV Celje, Gledališka 2.** Med borce II. grupe odredov prištevamo vse borce, ki so bili v partizanskih enotah II. grupe odredov po njeni ustanovitvi na Orlakih na Dolenjskem maja 1942 ter vse borce partizanskih enot na Štajerskem od leta 1941 dalje, ki so prišli v sestav II. grupe odredov v času do decembra 1942, ko je bila ustanovljena IV. operativna cona.

ORGANIZACIJSKI ODBOR
II. GRUPE ODREDOV

NOVOST! NOVOST! NOVOST!

Cvetlični lonček, ki zagotavlja življenje cvetlic tudi ob vaši daljši odsotnosti, je novi izdelek

POLIGALANT — Volčja Draga
Nova Gorica — Tel. 21-314, interna 3

Lončki so različnih velikosti in oblik. Njihova posebnost je v tem, da imajo v spodnjem prostoru vodo, ki po posebnem sistemu pronic v zemljo in jo ovlažuje. Povprašajte po njih v vaši trgovini!

OBVESTILO

Prijeten odhiti vsem članom Zveze združenj borcev NOV nudi počitniški dom republiškega odbora ZZB v

GOZD MARTULJKU

- Dnevna oskrba do 3 dni je 40 novih dinarjev, nad 3 dni pa 28 novih dinarjev. Dom je odprt skozi vse leto.
- Prijave sprejema republiški odbor ZZB NOV Slovenije, Ljubljana, Beethovnova 10 in pristojni občinski odbori Zveze združenj borcev NOV.

Zdrav gorenski zrak priporočamo vsem, ki imajo zrahljano zdravje.

Občinski odbor ZZB NOV Zalec nam je poslal tole fotografijo z željo, da bi jo objavili in tako ugotovili, kdaj in kje je nastala in kdo so tovariši na sliki. Po vsej verjetnosti je slika nastala poleti 1944 nekje na osvobojenem ozemlju v Savinjski dolini ali morda na Dolenjskem. Pišite nam, če poznate koga na sliki, če ste morda na njej tudi sami in vse drugo, kar bi pomagalo k temu, da bi bila fotografija dokumentirana

LJUBLJANA

V BLAGOVNICI S STANOVANJSKO OPREMO **nama** Wolfova 1

NA IZBIRO V PRITLIČJU:

- oblazinjeno pohištvo: kavči, otomane, fotelji
- sobno in kuhinjsko pohištvo, modernih in klasičnih oblik
- vzmetnice, žimnice »jogi«
- kuhinjske in sobne mize, stoli
- šivalni stroji

V I. NADSTROPJU:

- posteljno perilo, prešite in volnene odeje

- dekorativno blago
- serviete, prtji, brisače
- preproge, tekači, obloge za pod
- zavese
- gospodinjinski aparati: hladilniki, štedilniki, sesalci, loščilci, mešalci, bojlerji
- radioaparati, televizorji, gramofoni, magnetofoni, transistorji
- svetilke: stropne, stenske, namizne, stojče
- radijske in TV antene

nama

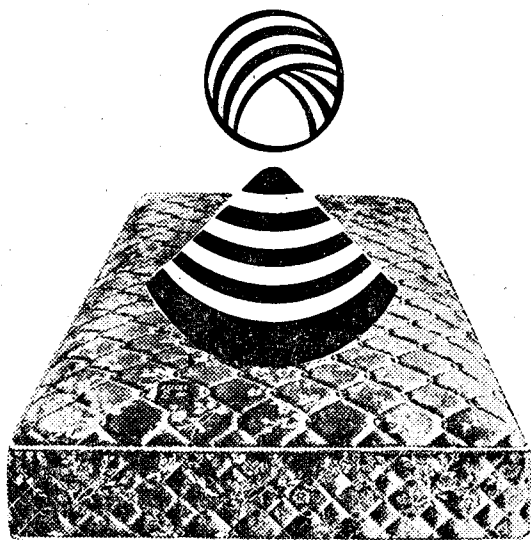
LJUBLJANA

Z NOVIM ZNAKOM »JOGI« TUDI NOVOST
»MEBLO« NA PODROČJU VZMETNIC

PREŠITA
VZMETNICA

Jogi
DE LUXE

ALFA STUDIO - 67 - TV 15-4

JOGI-DE LUXE VAM NUDI:

POČITEM KER JE PREŠITA IN IZREDNO UDOBNA - HIGIENO KER IMA DVE PLASTI »PRENA« MATERIALA, KI DIHA Z VAMI - TRAJNOST KER JE TEMELJITO PROJEKTIRANA IN SKRBNO IZDELANA IZ NAJBOLJŠIH MATERIALOV - ELEGANCO KER JE UPORABLJENO BLAGO ORIGINALNO V BARVAN IN VZORCIH - JAMSTVO KER »JOGI-DE LUXE« JE IZDELEK »MEBLO« »MEBLO« PA JE POJEM UDELEŽITE

ORIGINALNE VZMETNE VLOŽKE »JOGI« PROIZVAJA
SAMO »MEBLO« TOVARNA POHIŠTVA - NOVA GORICA

Vrsta predlogov in pripomb ZROP »Prežihov Voranc«

Na redni letni skupščini ZROP »Prežihov Voranc« v Mariboru so člani enoglasno ugotovili, da je zlasti zadnje čase opaziti precejšnje nezanimanje za vojaško strokovno izpopolnjevanje med posameznimi člani. Lani je bila pri predavanjih in drugih oblikah izpopolnjevanja slaba udeležba.

Zato so sklenili predlagati, naj bi zakonodajalec, tako kot je določil, da mora vsakdo brniti domovino, tudi odločil, da se morajo rezervni oficirji in podoficirji vojaško izpopolnjevati.

Svoje stališče so člani ZROP podprli z ugotovitvijo, da protovoljnost dela v ZROP med rezervnimi oficirji in podoficirji ni nalezela na pričakovan odziv. Pri tem pa je treba poudariti, da starejši člani kažejo še zadovoljivo zanimanje, med temi pa so prav udeleženci NOB, medtem ko mlajši stojijo ob strani. Udeleženci NOB med člani ZROP so dejali, da jim gre še posebno za prenašanje tradicije partizanskega vojskovanja na mlajše ljudi, ki za kaj takega ne kažejo potrebnega zanimanja. Zato bi morali imeti predpis ali zakon, ki bi malomaren odnos do vojaškega izpopolnjevanja kaznoval.

Nadalje so govorili, da sedanji način vojaškega strokovnega izpopolnjevanja ne usreča več v celoti. Prav gotovo je, da del krivde leži tudi na članih, ki se ne zanimajo dovolj za delo ZROP in za izpopolnjevanje. Predvsem je treba izkoristiti

moderna sredstva obveščanja in vizualnega pouka. Sem sodijo predvsem filmi in diapozitivi. V republiških merilih bi glede tega lahko napravili mnogo več in tako pripomogli k popestitvi strokovnega pouka ter dvignili zanimanje članstva. Namesto tega pa obdelujejo posamezne teme na enak način kot pred leti.

Člani ZROP bi se morali tudi redno seznanjati z novimi vrstami orožja, ki ga uporabljajo JLA in druge vojske. Programe bi bilo treba prilagoditi vrstam vojske, toda kaj takega bi prišlo v poštev šele v okviru občine. To bi naleželo na večji odmev pri vseh članih, izobraževanje po zvrsteh pa naj bi bilo v bodoče glavna oblika izpopolnjevanja.

Člani so razpravljali tudi o dosedanjem načinu ugotavljanja znanja posameznikov prek testiranja.

Deset članov združenja je lani naredilo izpite in so jih zato predlagali za napredovanje, dobili pa so tudi čine. Razen tega je lani napredovalo v višji čin 26 podporočnikov, 5 poročnikov in trije kapetani, dva tovariša pa sta dobila čin podporočnika.

V zvezi s tem je bilo slišati nekaj pripomb na račun preveč preprostega sporočanja o napredovanju, ki so ga krstili za »administrativno«. Ali ne bi bilo prav, če bi čin podelili slovesno? Najbrž bi se tako tudi povečalo zanimanje za izpopolnjevanje v višji čin. Prav tako so bili udeleženci skupščine nezadovoljni, ker je treba na napredovanje tako dolgo čakati, tudi po dve leti...

Ob koncu so udeleženci skupščine sklenili, da bodo še tesneje sodelovali z JLA.

D. Miklavc

Interniranci iz Flossenburga!

Na srečanju zapornikov tega taborišča, ki je bilo 22. februarja v Kranju, smo izvolili tudi odbor, v katerem so tovariši iz Gorenjske, Maribora in Ljubljane. Odbor ima nalogo, da dobi stike z vsemi tovariši, ki so bili v tem taborišču daljšo ali krajšo dobo. Ugotovili smo namreč, da je o tem taborišču zbranega premalo dokumentarnega gradiva, česar smo pa mi sami krivi in zato moramo popraviti zamujeno. Tudi seznaniti, kolikor obstaja, o bivših internirancih, ki so preživeli to taborišče ter o umrlih in pobitih tovariših, so zelo pomembni stvari in jih moramo zato izpopolniti.

Odbor pa bo svojo nalogo lahko izvršil le tedaj, če bo dobil oporo od vseh, ki so mu pripravljeni pomagati in sodelovati pri tem hvalebnem delu.

Seznam preživelih in umrlih v taborišču bo odbor razmožil in poslal vsem, ki se bodo oglasili, da ga pregledajo in po možnosti izpopolnijo po svojih spominih, v dosedanj evidenci posebno pogošamo mlade ljudi iz okolice Gorice, ki so prišli v Flossenburg 1. 1941 in tudi one, ki so prišli v letu 1945.

Za zdaj se oglašite na naslov: Soril Srečko, Blejska dobrava 10, na Gorenjskem.

Če bi bil sin še živ, bi skrbel zanjo, tako pa...

Dne 16. februarja letos je bila objavljena v Dolenjskem listu nadvse žalostna zgodba matere padlega borca edinca.

Osemdesetletna mati Ana Zupančič, sedaj stanujoča pri nečaku na Dolenjskih Vrhov pri Dobrniču, je imela edinega sina, ki je padel kot partizan. Ker je bil sin poročen in imel tudi otroke, mati ni po zakonu imela pravice do družinske invalidnine, kajti prejela jo je hčerka. Mati je sicer ne delala, ampak celo življenje garala kot dninarica, sedaj na stara leta pa nima nikakih dohodkov, razen sedem tisoč starih dinarjev. Potem ko pa se je hči padlega sina ekonomsko osamosvojila, bi lahko dobila družinsko invalidnino, a je še do sedaj ni, čeprav bi jo lahko že pred enim letom. Kdo je temu kriv? Po navedenem članku sodeč so krivi na občini Trebnje in Sevnica. V Sevnici je namreč spis ležal osem mesecev, ostale mesece pa v Trebnjem.

K temu primeru, ki pa najbrž ni osamljen, imam dve vprašanji: Kje je čut odgovornosti in morala tistih, ki rešujejo ta predmet? Ali so ti ljudje res hoteli prisiliti smrt, da bi jim priskočila na pomoč s tem, da bi pobrala ubogo partizansko mater?

Drugo vprašanje pa je: Ali ne bi ta sin, ki je daroval življenje za našo družbeno ureditev, skrbel poleg svoje družine še za staro mater? No, in če lahko odgovorimo: da, skrbel bi, če bi bil živ, pa čeprav bi moral imel poleg sedaj živeče hčere še več otrok; zakaj potem naša družba ni prevzela skrbi za ubogo mater, saj je dolžna, da vsaj materialno nadomesti sina? Zakaj je v naši družbi tako ne-

opravičljiv predpis, da mati ne more biti deležna družinskega invalidskega varstva, če ga ima

po sinu že kdo drug (v tem primeru hči)? Ali je res nečak bolj dolžan skrbeti za svojo teto, kot pa družba, za katero je dal sin življenje?

Naj ponovim to, kar je že omenjeno v Dolenjskem listu: resda Ana Zupančič ni edina, vendar to zanjo ni tolažba. Ona potrebuje pomoči, potrebuje dejanj. Ne zanimajo je knjige, popisane s paragrafi in zakonski določili, ne more se zadovoljiti z ugotovitvami in opravičili, da so takšni postopki dolgotrajni, da se morajo papirji prej nalezati v predalih občinskih pisarn. Solze je udarilo v oči, ko obuja spomine na sina, ki bi ji lahko pomagal bolj, kot sedaj naša družba skrbi za njo — ta družba, ki je nj sram, da se invalidnine mater padlih kljub tolikokratnim opominom do sedaj še niso spremenile.

Franc Špelč

MEDNARODNO SODELOVANJE BIVŠIH BORCEV

Obsodba nasilja

Generaini sekretar zveznega odbora ZZZ NOV Ivan Božičević je poslal organizacijam borcev v ZDA in Kanadi pismo, v katerem opozarja na teroristične napade na ambasadi SFRJ v Washingtonu in Ottawi ter na generalne konzulate v San Franciscu, Chicagu in Torontu. V pismu je rečeno, da čeprav storilci teh terorističnih dejanj uradno še niso ugotovljeni, verujemo, da so v to zadevo zapleteni profesionalni fašistični teroristi iz vrst jugoslovanskih kvislingov. Med njimi je precej takih, ki so jih obsodila jugoslovanska sodišča, kot npr. vojni kriminalce Andrija Artuković, katerega izročitev jugoslovanska vlada že več let brezuspešno zahteva.

V pismu je dalje rečeno, da odločno odklanjamo izjave in komentarje, po katerih gre v teh primerih za »interno jugoslovansko zadevo«, za »star balkanski prepir« in podobno. Prepričani pa smo, da narodi ZDA in Kanade ne želijo, da ostanki fašističnih emigrantov izkoriščajo njihove dežele kot torišče terorja proti miroljubni, neod-

visni in suvereni državi, s katero imajo prijateljske odnose, ki jih kali taka zločinska dejavnost.

V prepričanju, da je razbijaška dejavnost fašističnih organizacij jugoslovanskih in drugih kvislingov dobro znana tudi bivšim brcem ZDA in Kanade, pričakuje ZZZ NOV, da bodo njihove organizacije obsodile ta nasilja in zahtevale, da organizacije in izvršilce teh terorističnih napadov primejo in predajo sodiščem, njihove organizacije pa razpustijo, da bi tako v prihodnje onemogočili vsako protijugoslovansko in teroristično akcijo.

BORCI, obiskujte predstave kinematografatov

● KINO PLAVŽ, JESENICE
8. III. 1967 »Zmagoslavje Mihajla Strogova«, franc. barvni CS
9. in 10. III. 1967 »Pustolovščine Lemmyja Cautiona«, franc. film

● KINO ZIROVNICA
11. III. 1967 »Trije klobuki za Lizov«, angl. barvni film
12. III. 1967 »Pustolovščine Lemmyja Cautiona«, franc. film

● KINO DOVJE-MOŠTRANA
11. III. 1967 »Pustolovščine Lemmyja Cautiona«, franc. film
12. III. 1967 »Trije klobuki za Lizov«, angl. barvni film

● KINO KRANJSKA GORA
10. in 11. III. 1967 »Sinovi Katie Kidra«, amer. barvni CS

● KINO TRIGLAV, LJUBLJANA
8. in 9. III. 1967 »Kronika nekega umora«, vzhodnonemška krim. drama — igra Angelica Domroše Ulrich

10. do 12. III. 1967 »Rio Conchos«, amer. barvni western v CS — igra Stewart Whitman

13. do 15. III. 1967 »David in Liza«, ameriška drama — film je bil nagrajen z Oskarjem in številnimi mednarodnimi nagradami

● KINO VEČE
8. in 9. III. 1967 »Grenki del reke«, jugoslov. sodobna zgodba
10. do 12. III. 1967 »Ona in njeni možje«, amer. barvni CS zabavni film

● KINO ZALOG
11. in 12. III. 1967 »Mongoli«, it. barvni CS spektakl

● KINO ZADOBROVA
8. III. 1967 »Polnočni sestanek«, francoska drama
11. in 12. III. 1967 »Amandus«, slovenski barvni CS zgodovinski film po motivih Tavčarjeve povesti V Zali

● KINO UNION, CELJE
Od 7. do 12. III. 1967 »Angelika, markiza angelov«, franc. barvni CS

od 13. do 15. III. 1967 »Nebo nad glavami«, franc. barvni CS

● KINO METROPOL, CELJE
Od 8. do 10. III. 1967 »Darling«, angleški film

od 11. do 14. III. 1967 »Komisar X«, jugoslov. nemški barv. film

● KINO DOM, CELJE
Od 8. do 10. III. 1967 »Šest groznih noči«, zahodnonemški film
od 11. do 14. III. 1967 »Valček toreadorjev«, angleški barv. film

POOBlašČENI ZASTOPNIK avto Tehna LJUBLJANA

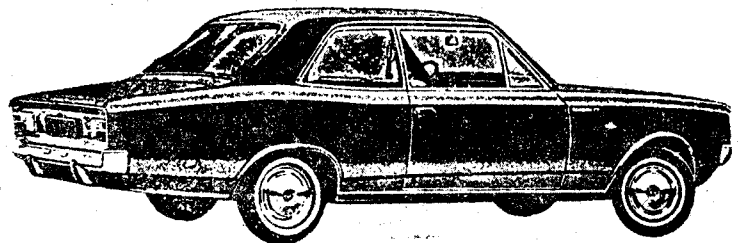
Uvozne
dajatve

	USS	DM	A	ŠL	N-din
OPEL REKORD, 1,5 liter, 2 vrata, 3 brzine	1.650	6.600	42.900	12.415	
OPEL REKORD, 1,5 liter, 4 vrata, 3 brzine	1.725	6.900	44.850	13.038	
OPEL CARAVAN, 1,5 liter, 3 vrata, 3 brzine	1.725	6.900	44.850	13.038	
CARAVAN, 1,5 liter, 5 vrat, 3 brzine		7.292		15.212	
LIEFERWAGEN, dostavno vozilo, 1,5 liter, 3 vrata, 3 brzine	1.644	6.532	42.744	10.575	
OPEL REKORD »L«, 1,7 liter S, 2 vrata, 3 brzine		7.300		15.256	
OPEL REKORD »L«, 1,7 liter S, 4 vrata, 3 ali 4 brzine	1.905	7.300	49.530	16.933	
OPEL REKORD COUPE, 1,7 liter, 2 vrata, 4 brzine	1.906	7.624	49.556	16.934	

Opomba: iz konsignacijskega skladišča (v standardni izvedbi po želji z motorjem 1700 ccm ali menjalnikom 4 brzine proti doplačilu) v 5 dneh po prispetju nakazila na naš konto.

PREDSTAVNIŠTVA:

LJUBLJANA — Titova 23, tel. 312-022 • ZAGREB — Ilica 13, tel. 23-598 • BEOGRAD — Brankova 14, tel. 629-354 • RIJEKA — Rade Končara 44/VI, tel. 23-919 • SARAJEVO — Senoita 8, tel. 25-111

Apnenica »Dobrepolje«

Videm-Dobrepolje

IZDELUJEMO
KVALITETNO APNO

BORCI IN VSI, KI GRADITE!

UPORABLJAJTE NAŠE KVALITETNO APNO.

PO ŽELJI VSA NAROČILA DOSTAVIMO NA DOM.

IVAN OZBOLT-OČKA - SEDEMDSESETLETNIK

Jubilant je začel delati, ko je bil star 12 let. S skupino gozdnih delavcev je odšel v romunske gozdove, nato je vihel drvarsko sekuro po Hrvaški in Slavoniji, leta 1906 pa je odšel v Ameriko. Čez dve leti se je za kratek čas vrnil domov, nato spet odšel v Ameriko in se vrnil 1914, ravno prav, da so ga pobrali k vojakom.

Leta 1916 so ga v Bukovini ujeli Rusi. V Kamenec-Podolskem je delal pri nekem kovnostrugarju, ki je bil boljševeik. Navzel se je njegovih zamisli, nato je pobegnil iz ujetništva in se vrnil domov. Zaradi prehlada, ko je na begu padel v reko, se je zdravil do konca vojne.

Med vojno mu je umrla žena in mu pustila majhnega nepreskrbljenega otroka. Drugič se je poročil z vojno vdovo, ki je bila tudi več let v ZDA, moža pa je izgubila, komaj 1 mesec poročena, na italijanski fronti. V drugem zakonu se mu je rodilo 7 otrok, štirje sinovi in tri hčere. Spet je vihel drvarsko sekuro po hrvaških in bosanskih gozdovih.

Razpad bivše Jugoslavije je dočkal kot drvar v avstrijskih gozdovih. Ob napadu Nemčije na SZ pa je zapustil delo in povedel s seboj 12 drugih delavcev, domačinov. Nemudoma se je vključil v osvobodilni boj, že jeseni 1941 je imel doma prve sestanke. Zgodaj spomladi je bil pri njem doma v Oslinici prvi sestanek slovenskih in hrvaških partizanov. Maja 1942 pa je bil izvoljen za sekretarja OF. Julija 1942 je pred nosom ušel Italijanom, ko so prišli ponj. Nanj so razpisali 50.000 lit nagrade, bil je v odsotnosti obsojen na smrt. Zeno in 4 otroke pa so mu odpeljali na Rab.

Sprva je bil v Kočevskem bataljonu in odredu ter pri rajonskem odboru Kočevska reka, čeprav star že 55 let. Marca 1943 pa je skupaj z drugimi gradil razne tiskarne in bolnišnice po gozdovih. Razpad Italije je dočkal kot kuhar v Primorskogoranskem odredu NOV Hrvat-ske. Po kapitulaciji Italije je spet kot član tehniške CK gradil tiskarne in bolnišnice. Med nemško ofenzivo je kot temeljit poznavalec okolice veliko koristil.

Po osvoboditvi je moral že tretjič obnavljati svojo skromno domačijo in mltn. V NOV je imel 4 sinove in hčer, en sin je narodni heroj. Trije sinovi so oficirji JLA, sam pa je član ZK.

Ob njegovem lepem jubileju želimo vsi njegovi soborci in znanci, da bi še dolgo živel in se dobro imel!

Milan S. Lavaj-Petrac

DROBNE zanimivosti

• Najnižjo stopnjo umrljivosti na 1000 prebivalcev imajo: Islandija 6,9, Japonska 7,1, ZSSR 7,3, Poljska 7,4, Kanada 7,5, Bolgarija 7,9, Nizozemska 8, Argentina 8,3, Rumunija 8,6, Jugoslavija, Nova Zelandija in Španija po 8,7.

• Najmanjšo umrljivost novorojenčkov so ugotovili v Skandinaviji, kjer umre poprečno manj ko 2 % otrok pred dokončanim prvim življenjskim letom.

• »Najdeževnejši« kraj na svetu je v južnoameriški deželi Paragvaju blizu brazilske meje, kjer se reka Parana razvleče v dvanajst rokavov. Tam neprenehoma »dežuje«, v resnici pa ne gre za dejanski dež, marveč za vodni »prah«, ki ga prinaša nenehoma iz iste smeri pihajoči veter s slapa na reki Gvajri. Kapljice vode se pri tem zgoščujejo in padajo na tla kot pravi pravcati dež.

• Na severnem zemljepisnem tečaju, ki je na zaledenem Severnem ledenem oceanu, je občutno topleje kot na južnem zemljepisnem tečaju, ki je na debelem ledenem pokrovaču Antarktike na 3000-metrski višini. V smeri proti severnemu tečaju se gibljejo namreč slabi okraji toplega Golfskega toka, poleg tega pa obseva sonce severni tečaj teden dni dlje kot južni tečaj.

• Lev Nikolajevič Tolstoj je ustvaril čudežno lepo podobo Nataše Rostove v svojem romanu *Vojna in mir* po živem liku Tatjane Andrejevne Bersove, svoje svačinje (sestre Tolstojevne žene). Tatjana Andrejevna in veliki pisatelj sta se imenitno razumela in sta gojila drug za drugega močno simpatijo. To je, več ali manj, znano, manj znano pa je, da je bila Tatjana (pozneje omožena s senatorjem Kuzminkim), ko je bila še dekle, nesrečno zaljubljena v pisateljevega brata Sergeja Nikolajeviča Tolstoj (Andreja Bolkonskega v romanu *Vojna in mir*). Ljubezen med obema je bila vzajemna in vse je bilo že pripravljeno za poroko. Toda prav na dan, ki je bil določen za poroko, se je ženin nevesti iznevil, ker je bil že nekaj let v intimnih odnosih s cigansko pevko Marijo Šiškinjo, s katero je imel dvoje otrok. Tatjana, ki se ji je tako izjavila poroka in sreča, je živno zbolela in komaj komaj prebolela duševno krizo. Grof Sergej Nikolajevič Tolstoj je izpolnil »častni dolg« in se oženil z Marijo Šiškinjo, ki je postala grofica Tolstoj. Vendar ni Sergej, kakor je pripovedovala grofica Sofija Andrejevna Tolstoj, nikdar mogel pozabiti Tatjane. Tatjana Andrejevna Kuzminka je, ko je že ostarela, dejala, da se Sergeju ni bilo treba oženiti s Šiškinjo, češ da sta bila ona — Tatjana — in Sergej »ustvarjena« drug za drugega. Zgodovina te žalostne ljubezni je, umetniško preoblikovana, našla svojo podobo v romanu *Vojna in mir* (odnos: Nataša Rostova — A. Bolkonski).

• Kuhinjska sol pospešuje gripo. Indijski farmakolog dr. M. Seta pravi, da ne bi smela kuhinjska sol, potrebna človeškemu organizmu, preseči teže enega grama na dan. Odrasli človek porabi ponavadi vsaj sedemkrat toliko, kar povzroča sčasoma neravnotežje tekočine v organizmu in morebiti ledene čire ter presežek kisline. Prehlad (nahod), zlasti pa gripa, pogosto in nadežno obolenje, je posledica virusa, ki se najbolje počuti v slani nosni sluznici človeka. Izločanje iz sluznice ima obilo soli. »Zaradi tega,« pravi dr. Seta, »se z odločnim zmanjšanjem soli v hrani gripa kaj kmalu prežene.«

• Alkohol ne krepí ne telesnih ne duševnih zmognosti. Čeprav se pijanemu človeku zdi, da se mu zmognosti, spriču vpliva alkohola okrepijo, se dejansko poslabšajo. Na navajena in vsakdanja opravila, zlasti na mehanske gibe, ne vpliva alkohol tako negativno kakor na delo, ki zahteva večjo spretnost, premišljevanje in pozornost. Alkohol sploh ne deluje spodbudno na možgane, marveč izključno ne utruja. Znamenja, ki kažejo živahnost možganov po uživanju alkoholnih pijač, je moč razložiti s tem, da alkohol omrtviči najprej višje možganske centre, katerih naloga je tudi zaviranje delovanja nižjih možganskih centrov. Po uživanju alkoholnih pijač oslabi ali popolnoma poneha omejeno zaviranje; posledica tega je — povečano delovanje nižjih možganskih centrov.

• Francozi in komunisti. Večina Francozov ne nasprotuje morebitni prihodnji vladi, v kateri bi sodelovali komunisti. Tako je pokazala anketa neke neodvisne družbe za raziskovanje javnega mnenja. Več ko 40 odstotkov anketiranih Francozov je izjavilo, da bi pozdravili sodelovanje komunistov v vladi, 27 % je bilo indifernih (ne za, ne proti), 24 % pa jih je bilo proti. Več ko 40 % Francozov pričakuje, da bodo v naslednjih desetih letih francoski komunisti močno napredovali.

Nova odkritja s procesa proti vojnim zločincem v Nürnbergu

Nürnberški dnevni red

Polkovnik Andrus je vsake-mu ujetniku dodelil svojo celico, kar se je ujemalo z načrtom, ki ga je prej odobrilo poveljstvo ameriških sil. Nürnberški zapor, ki ga je dal leta 1916 zgraditi zadnji bavarski kralj, ima obliko polmeseca. Od osrednjega poslopja vodijo štiri križala. V vsakem križu je dolg hodnik, ob katerem je v treh nadstropjih štirinosemdeset celic. Vsaka celica je dolga štiri, široka tri, visoka pa 1,80 metra. Na koncu vsakega križala so spirale stopnice, ki vodijo na balkone z železnimi grajo. Na vsakem nadstropju je na sredini most, ki povezuje balkone.

Američani se te razporeditve niso dotaknili, pač pa so vnesli nekaj novosti. V vsakem nadstropju so namestili kovinsko mrežo, podobno mreži v cirkusih, tako da bi preprečili morebitne samomorilske namere zapornikov. Razen tega so tisto križalo, ki je bilo namenjeno najpomembnejšim nacističnim voditeljem, zazidali, v zidu pa pustili le majhno odprtino. Vanjo so namestili železna vrata, pred katerimi je noč in dan stal stražar.

Vrata celic so preuredili tako, da so imela okna namesto linic. Okna so bila z zunanje strani odprta, tako da so pazniki lahko videli, kaj počne zapornik v celici. Tudi električno luč v celicah so uravnavali pazniki. Zarnice v celicah so bile tako slabotne, da zaporniki niso mogli brati in pisati. Ob devetih zvečer so pogasili vse luči, pazniki pa so nadzorovali celice s premičnimi žarometi. Njihova močna luč je segla v vsak kotiček celice, samo v desnega, kjer je bilo stranišče. To je bila edina napaka, ki jo je zagrešili Američani in ravno to je pozneje izkoristil eden izmed nacističnih kolovodij — dr. Robert Ley.

Zaporniki so spali levo od vrat na vojaških posteljah, ki so jih morali vsako jutro sami pospraviti. Da bi preprečili samomorilske poskuse v nočnih urah, so ukazali zapornikom, da

morajo spati z rokami na odeji.

Desno od ležišča sta bila mizica in stol. Mizica je bila tako slabotna, da bi se polomila, če bi zapornik stopil nanjo in skušal zgrabiti za železne križe na oknu. Sedeže so prinesli iz slovi-te nürnberške pivnice Brauhaus, ki so jih našli med ruševinami po bombardiranjih. Stekla so pobrali iz oken in jih zamenjali s celofanom. Tako zaporniki ne bi mogli priti do drobovec, s katerimi bi si utesnili prerezati žile.

Poleg stranišča so na ukaz polkovnika Andrusa postavili umivalnik na treh nogah. Ko je jutraj zadonel gong, ki ga je bilo slišati v vseh kotičkih zapore, je v celico prišel strežnik, ki je napolnil umivalnik z vodo. Ves čas je ob njem stal stražar. Vse je moralo miniti v polni člini: nihče ni smel ogoroviti zapornikov. Ko so se umili, so dobili metle, s katerimi so počistili celice.

Ob sedmih je bil zajtrk. Zaporniki so dobili mleko, ovsene kosmiče in kekske. Razen skodelice in krožnika so zaporniki dobili tudi žlico, ki so jo morali vrniti takoj, ko so pojedli. Potem je prišel brivec. Bil je isti kot v Mondorf-les-Bains. Ko je bril, je poleg njega stal oborožen stražar. Za vsakega zapornika je brivec dobil posebno britvico, ki jo je potem moral vrniti polkovniku Andrusu. Brivski aparat (z žiletko) je bil obvezen. Škarje je imel samo brivec, ki je razen tega bil še maniker in pediker...

Pojem elegancije so kravate terital
TOVARNE Svilanit
KAMNIK

»TV 15« izhaja vsak teden — Izdaja ga Predsedstvo Zveze združenih borcev NOV Slovenije — Zavod »Borec«, Ljubljana. Beethovnova 10 — Tisk in klisaje CZP Ljudska pravica, Ljubljana. Kopitarjeva 1. List ureja uredniški odbor — Letna naročnina 1800 dinarjev oziroma 18 novih dinarjev — Posamezna številka stane 40 din oz. 40 N-par. Naročnino pošljite na naslov: Uprava »TV 15«, Ljubljana, Beethovnova 10, prtlj., p. predal 688-XI. ali na čekovni račun pri Narodni banki 501-8-29 — Telefonske številke: Glavni in odgovorni urednik 21-901, tajništvo in novinarji 22-313, uprava 22-607 — Rokopisov ne vračamo.

Krilo nürnberškega zapore, v katerem so bili zaprti nacistični voditelji po noči 24. novembra 1945. Göring je bil v celici številka 6 (na desni), čez nekaj tednov pa so ga premestili v celico številka 32. Pozneje so tudi druge zapornike premestili v prvo nadstropje, ki ga je bilo lažje nadzorovati. Hess, ki je bil najprej v pritličju v celici številka 5 (poleg Göringa), se je potem znašel na drugem koncu.

Ko je brivec odšel, so strežniki prinesli obleke. Prejšnjega večera so morali zaporniki oddati obleke, ki jih je skupina nemških ujetnikov očistila in zlikala, potem so jih ameriški stražarji pregledali. Polkovnik Andrus je večkrat dejal: »Ne maramo, da bi bili zaporniki slabo oblečeni in da bi zaradi tega vzbujali sočutje, ko bi se pojavili pred gledalci.« Potem so zaporniki dobili kravate, čevlje z vezalkami in naočnike.

Stene celic so bile gladke in gole, prebeljene z apnom. Prepovedano je bilo zabijati žebelje in nanje obešati slike sorodnikov ali spominke. Obešalnikov tudi ni bilo, zato se je moral vsak zapornik zvečer sleči in oddati obleko, čevlje, naočnike in kravato stražarju. Potem je moral nag stati ob ležišču in čakati, da mu je strežnik prinesel pižamo.

Dvakrat na teden — v torek in soboto — so se zaporniki kopali. Seveda jih tudi tedaj stražarji niso izpustili izpred oči. Takoj po kopeli jih je zdravnik natanko pregledal.

Vsak zapornik je imel v upravi zapore kovček, v katerem so bile njegove obleke in perilo. Zdravniška služba je delovala noč in dan. Vsako jutro je bolničar izmeril zapornikom krvni pritisk, temperaturo in si zapisal še druge klinične podatke. V zaporu so imeli tudi zobno ambulanto z najboljšimi pripomočki, kar jih je tedaj bilo mogoče dobiti v ZDA. Toda nacistični kolovodje so bili preveliki gospodje, da bi imeli pisikave zobe, tako da zobni zdravnik pravzaprav ni imel kaj početi.

Göring so zaprli v celico številka 32 v prvem nadstropju, in sicer v tretjo desno od železnega mostu, ki je povezoval balkone. Če je ležal na ležišču, je lahko videl šest železnih palic v okencu, krošnje kostanjev na dvorišču in nekaj neba. Poleg njegove celice je bila kapelica.

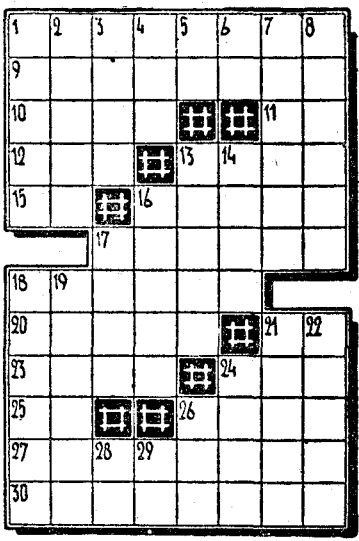
v kateri so gorele sveče. Štiri celice so bile prazne mesec dni: Hessova, Funkova, Raederjeva in Fritzschejeva. Hessa so pripeljali z letalom iz Madleya pri Birminghamu 9. oktobra, čez deset dni sta »pripotovala« iz Berlina Raeder in Fritzsche, konec oktobra pa so iz nekega mesta

v ameriški cono pripeljali Funka. Zapor so stražili vojaki 1. ameriške pehotne divizije, ki ji je poveljeval general Cliff Andrus, daljni sorodnik polkovnika Andrusa, ki je bil poveljnik zapore. (Nadaljevanje prihodnjič)

KRIŽANKA

Vodoravno: 1. gozdno pogorje na Gorenjskem, znano iz partizanskih bojev, 9. pripadnik podtalnega delovanja med vojno, tudi naziv spomenika v Ljubljani, 10. stopnja v vojski (množina), 11. samo, 12. žensko ime, 13. čebelnj samec, 15. predlog, 16. vrsta skladbe, 17. priimek že umrlega slovenskega slikarja, udeleženca NOB (Nikolaj), 18. pokrajina v severni Italiji (originalno), 20. letoviško mesto ob slovenski obali, 21. osebni zaimsek, 23. pritok reke Ural pri Orenburgu, 24. mešiče, 25. kazalni zaimsek, 26. telesne poškodbe, 27. nestrupena kača velikanka, 30. ime italijanske partizanske brigade, ki je delovala na Dolenjskem.

Navpično: 1. mesto na Češkem blizu Prage, 2. pokrajina v stari Grčiji, 3. veletok v Sibiriji, 4. mesec na otoku Sado (Japonska), 5. avtomobilska oznaka Valjeva, 6. italijanski spolnik, 7. skupek več delov, 8. sol osetne kisline, 13. veliko industrijsko mesto v severni Italiji (naša pisava), 14. del umetniškega imena naše filmske igralke Ide Kravanc, 16. komos, močan človek, 17. vrsta krompirjeve jedi, 18. nagrobni napis, 19. veliko trgovsko industrijsko mesto v Severni Italiji, 21. ime medvedka v zagrebških otroških televizijskih oddajah, 22. pripadnik filozofske šole v stari Grčiji, 24. že umrla nemška književniška brata

Po taborišču je završalo: »Pakete peljejo.«

In kot bi udaril po mravljinčji kopli, je bilo na mah vse živo med dolgočasnimi barakami. Tudi tisti, ki so komaj vlačili noge za sabo, so vstali in se napotili proti izhodu. Mnogi se je ustavila v spoštljivi razdalji od straže in oči so vročino zrle čez bodečo žico na prašno cesto, kjer se je kakor prikazen iz onstranstva pokimal voz s paketi. Med zbranimi je bila najmanj polovica takih, ki niso imeli kaj pričakovati — kdo naj bi jim pa poslal, saj ni nihče od njihovih ostal doma, med ofenzivo leta 1942 so Italijani vse

življali trenutke sreče, ki je ne bi moglo popisati nobeno pero. Neki Cabranec je dobil škaflo krompirja. Preden je zavil v barako, je sedel na tla, jemal iz škatle okrogle plodove, ki se jih je držala zemlja, jih težkal in obračal, kot bi bili iz čistega zlata.

Nenadoma zaslišim svoje ime. Od napetega pričakovanja je vse zagomazano po meni. Kakor menek sem se izmuznil iz gneče in stopil pred karabinerja, ki je držal paket v belem papirju. Vročično sem opazoval njegove roke, ki so prerezale vrvice, raztrgale papir in dvignile pokrov škatle. Zagledal sem ploščice prepečenca, kos slanice, pre-

najlepše, je bilo takrat najbolj grozno: večeri in noči s krvavordnim sijem, ki je raste v nebo kakor začetek apokalipse. Naša vas je bila tako tesno obkoljena, da se še pes ne bi mogel neopazno izmuzniti mimo straže. Nad njo je viselo vprašanje: ali bodo tudi pri nas požgali? In še huje: ali bodo moške pobili? Tu in tam je bilo slišati ime majorja Manche, ki je tiste dni pomenilo na Notranjskem toliko kot bog ali lucifer. Kdaj pa kdaj je na hribu za vasio zaregljala strojnica ali sfrčala mina proti Križni gori. Vmes je odmevalo petje vojakov, ki so se gostili z nakradeno mesnino. Če si je kdo upal ugo-

zemlja, nad katero se sklanja dan za dnem in ji zaupa skrivnosti, zaklenjene globoko v sru...

»Od doma ne grem drugam kakor v Grahovo k maši. Ampak pred vasio me ustavi straža, ker je pri cerkvi postojanka belih. Iz naše vasi ni nihče prišel za orožje, zato nas imajo še bolj na piki. Belogardiste pa malokdo obraja.«

Naslednje vrstice so bile pisane z nekoliko močnejšimi črkami in so izražale notranje vzburljenje:

»Eni prosijo za svoje, ki so v internaciji, da bi šli domov. Jaz pa ne bom pri teh ljudeh nič prosila za vaju!«

Tiste dni so začeli interniranci res odhajati domov. Med temi srečnejši je bila večina takih, ki so se zanje zavzeli domači veljaki in belogardistična poveljstva v upanju, da bi se po povratku priključili beli gardi. Tako so odhajali domov zdravi fantje, medtem ko se za večino starih in bolnih ni nihče zmenil, da bi jih spravili iz taborišča. Zda sem bil še bolj prepričan: moja mati je preponosna in prepoštena, da bi prosila zame in za brata.

Zadnji stavek v pismu — pred pozdravi — je bil: »Vsaka pesem se enkrat spoje, pa se bo ta tudi.«

Med branjem bi bil skoraj pozabil na dobrote iz paketa, kajti mnogo več od njih mi je pomenilo materino pismo, zlasti zadnje besede.

Vedel sem: vrnil se bom, kajti mati me čaka, mati ve, da se bo leto nekaj zgodilo. Ko se bom bližal domači hiši, bo gotovo stala na pragu. In kakor je ob slovesu krilila z rokami od žalosti in obupa, tako jih bo ob snidenju razprla od sreče...

France Sušteršič •

Materino pismo

odpeljali in vse požgali... Toda čakali so vseeno, kajti paketi so bili delček domovine — iz njih je dihalo zemlja, ki so jo morali na fašistični sodni dan zapustiti in so zdaj, ob bližajoči se pomladi, čedalje bolj neugnano hrepneli po njej.

Voz se je ustavil na osrednjem taboriščnem prostoru, ki je drugace rabil za apele in za zbirališče delovnih skupin; ob kraju so stali koli, na katere so obešali nepokorne. Karabinerji so urno poskakali na tla in začeli odganjati vsiljivce: »Via, via!«

Množica je utihnila in napeto prisluhnila. Karabiner je držal v roki paket, neki interniranec, ki je pomagal pri delitvi, pa je bral ime naslovjenca. Le-ta je kmalu stopil pred voz in se zazrl v obtolčeni zavitek. Toda preden ga je lahko vzel, ga je karabiner odprl in neusmiljeno premetal vse, kar je bilo notri. Njegova mesnata roka je prelomila kruh, ki je že plesnel, strela iz škatle prežganje, premešala z bajonetom mast v lončku... In ko je naposled prišel paket v roke lastnika, je bil podoben sračjemu gnezdu.

Množica je zašumela in spet utihnila. To se je ponavljalo in ponavljalo, da je bilo slišati, kot bi se zaganjal dolg morsk val ob obalo. Dobitniki so do-

žganje... in bilo mi je, ko da karabiner tipa po meni, mi odpira usta in brska po drobovju. Vedel sem, kakor bi mi bil kdo potrdil z žigom: ko sta mati in sestra pripravljali ta paket, sta tuhtali ure in ure, kako bi mi z njim vred poslali tudi pismo; in to pismo je tu nekje, v paketu, po katerem brska karabiner...

Naposled mi ga je le izročil. In že sem izginil z njim kakor divji lovec z razmrvarjenim plenom. Za mano je tekkel moj brat, kajti paket je pripadal obema.

Na slamnatem ležišču sva z bratom pobožno jemala v roke stvar za stvarjo. Razgrnila sva papir, prelomila prepečenec, pogledala po kotičkih: nazadnje sva razklenila skončnico škatle, tam, kjer je karton zganjen in spet — in glej, v raži je tičal list papirja. Prečel nato sem se zazrl v značilno materino pisavo: »Draga moja snova...«

Te črke so bile podobne potezam na njenem obrazu in njenim rokam, ko so se ob slovesu razpirale v pozdrav, poln temne žalosti in bojazni.

Takrat je bil lep poletni dan, tak ko toliko drugih... a vendar drugačen, bolj strašen od najstrašnejših sanj. Pravzaprav je bilo takih že več dni in noči zapovrstjo. Tisto, kar je ponavadi

varjati, ko so kradli, je v najboljšem primeru dobil odgovor: »Jutri ne boš potreboval nič več!«

Kdo ve zakaj — fašistični sodni dan se je za nas končal »srečno«: niso nas pobili, temveč so nas odvlekli na Rab.

Pred odhodom se mi je vtisnil v dušo neizbrisen prizor. Onkraj potoka je vreščala množica vaščanov in vaščank. Največ je bilo med njimi žensk, ki so stale v ospredju; med njimi je bila tudi moja mati. Ko sem se zadnjikat ozrl, je razpirala roke kakor na križ pribita...

In zdaj držim v rokah njeno pismo, prvo pismo od doma po šestih mesecih internacije. Sicer sem bil že prej dobil eno ali dve dopisnici, toda v njih je bilo — razen vesti, da so doma živi in zdravi — kaj malo tistega, kar bi bil rad zvedel. Berem in berem — in čedalje bolj se mi širi srce, kajti v teh vrsticah ni žalosti, ni obupa, temveč vse kaj drugega.

»Letina je bila dobra, vsega je dosti, tako da bo dovolj za vse, ko prideta domov...«

Torej je mati prepričana, da bo že leto konec golgotne na otoku. Od kod to prepričanje, to svetlo upanje, ko ne gre nikamor z doma, ne bere časopisov in ne posluša radia? Toda mati se ni nikoli motila. Morda ji slutnje šepče